

גמרא ב

מסכת סוכה

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	(13×7)	—	91 נקודות
פרק שני	—	(9×1)	—	9 נקודות
סה"כ	—		—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (91 נקודות)

ענה על שבע מן השאלות 1-9 (לכל שאלה – 13 נקודות).

1. סוכה ומבוי

א. חכמים קבעו שיש להניח קורה במבוי.

הסבר מהי המטרה של הנחת הקורה. (4 נקודות)

ב. "מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא".

(1) מהי התקנה שמוזכרת בציטוט שלפניך?

(2) הציטוט שלפניך הוא שאלה של הגמרא. הסבר את התשובה השנייה של הגמרא

על השאלה המצוטטת. בדבריך כתוב את שתי המילים הראשונות של תשובת הגמרא.

(9 נקודות)

2. הסוכה של הילני המלכה

א. "אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה בלוד... אמרו לו משם ראייה... אמר להן..."

מן הסיפור על הסוכה של הילני המלכה הוכיח רבי יהודה שסוכה שגבוהה מעשרים אמה

כשרה, אך חכמים דחו את הוכחתו בטענה שאישה פטורה מן הסוכה.

הסבר את שתי התשובות שהשיב רבי יהודה על דחייתם של חכמים. (6 נקודות)

ב. "... אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקיטוניות שבה... ואפ"ה [= ואפילו הכי] לא אמרי לה דבר".

על פי רב אשי, תאר את הסוכה של הילני המלכה, והסבר את המחלוקת בין חכמים

לרבי יהודה. (7 נקודות)

3. המצטערים בסוכה

- א. מצטער פטור מן הסוכה, ואילו אַבֵּל חייב בסוכה אף שהוא מצטער. בגמרא מובא הסבר להבדל שבין הדינים האלה.
- הסבר בלשונך את ההבדל בין הדינים. (4 נקודות)
- ב. הגמרא שאלה: "וליעבדו חופה בסוכה".
- (1) הסבר את תשובת אבבי ואת תשובת רבא על שאלה זו, וכתוב מהו המקרה שבו תהיה "נפקא מינה" (= הבדל הלכתי) בין שתי התשובות.
- (2) בנוגע למקרה שכתבת בתת־סעיף (1), כתוב מה יהיה הדין לפי אבבי ומה יהיה הדין לפי רבא, והסבר את הטעם לכל אחד מן הדינים.
- (9 נקודות)

4. שינה בסוכה ושינה עם תפילין

- א. "ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישנים שנת עראי חוץ לסוכה".
- על פי הגמרא, הסבר טעם אחד לְאִיסור לישון שנת עראי מחוץ לסוכה. (3 נקודות)
- ב. לפניך שלוש ברייתות שלכאורה סותרות זו את זו:
- "ישן אדם בתפילין שנת עראי אבל לא שנת קבע".
- "[ישן אדם בתפילין] בין קבע בין עראי".
- "[אין אדם ישן בתפילין] לא קבע ולא עראי".
- (1) לפי תירוץ הגמרא, כתוב מהו המקרה שבו עוסקת כל אחת מן הברייתות.
- (2) הסבר את טעם הדין בנוגע לכל אחת מן הברייתות.
- (10 נקודות)

5. "משבח אני את העצלנין" והקבלת פני רבו ברגל

- א. (1) מדוע לדעת רבי אליעזר אנשים צריכים להישאר בבתיהם ברגל?
 (2) בהמשך הגמרא מסופר שרבי אליעזר היה בסוכה של יוחנן ברבי אלעאי בקיסרי.
 הסבר מדוע סיפור זה אינו סותר את דברי רבי אליעזר: "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל".

(6 נקודות)

- ב. (1) "והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל..."
 הסבר את דרך הלימוד של רבי יצחק לדין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל.
 (2) לפי מסקנת הגמרא, מהו המקרה שבו אדם חייב להקביל את פני רבו ברגל?
 (7 נקודות)

6. ישיבה של ילד קטן בסוכה

- א. עיין בגמרא, דף כח, ע"ב, מן המילים "אמר מר כל לרבות את הקטנים" עד המילים "כאן בקטן שלא הגיע לחינוך".
 (1) "אמר מר כל לרבות את הקטנים" — על פי ציטוט זה, אחת מהלכות סוכה נלמדה ממילה הכתובה בתורה.
 כתוב את המילה, והסבר הלכה זו.
 (2) "ל"ק [= לא קשיא] כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך".
 הסבר מהי הכוונה במילה "כאן" בנוגע ל"קטן שהגיע לחינוך", ומהי הכוונה במילה "כאן" בנוגע ל"קטן שלא הגיע לחינוך".

(7 נקודות)

- ב. עיין בגמרא, דף כח, ע"ב, מן המילים "מעשה וילדה כלתו" עד המשנה.
 (1) "מעשה לסתור חסורי מחסרה והכי קתני..."

בציטוט שלפניך יש קושיה ותירוץ.

העתק את הקושיה, והסבר אותה.

- (2) הסבר את תירוץ הגמרא לקושיה זו.

(6 נקודות)

7. שמחת בית השואבה; יצר הרע

- א. (1) "תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים... ואנשים מלמטה".
פָּרַט את שלושת השלבים של ההפרדה בין נשים לגברים בשמחת בית השואבה בבית המקדש.
(2) בנוגע ל"תיקון הגדול" שנעשה בעזרת הנשים, הגמרא הקשתה קושיה על פי פסוק מדברי הימים.
הסבר את הפסוק ואת הקושיה.
(8 נקודות)
- ב. "תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בכ מנוול זה משכהו לבית המדרש... אבנים שחקן מים".
(1) על פי הברייתא, מי הם האבנים בנמשל, ומי הם המים בנמשל?
(2) הסבר את הלימוד מן הפסוק "אבנים שחקן מים".
(5 נקודות)

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

8. היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים

- א. "היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים... איבעיא להו עד שיעור או עד שיאור".
הסבר את שתי האפשרויות של זמן החזרה לסוכה ואת ה"נפקא מינה" (= ההבדל ההלכתי) בין שתי האפשרויות. (8 נקודות)
- ב. "ת"ש עד שיאור ויעלה עמוד השחר תרתי אלא אימא עד שיעור ויעלה עמוד השחר".
בציטוט שלפניך יש ברייתא, קושיה ותירוץ.
העתק למחברתך רק את הקושיה, והסבר אותה. (5 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)

9. ירושלים בתפארתה; בית הכנסת באלכסנדריה

א. עיין בדברי החת"ם סופר שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

... ומה שהתפלא הדרת גאונו על הרבה חכמי ישראל שלא עלו לירושלים דווקא והיה סנהדרין ביבנה דווקא ובצפורי, וגם בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל, מאי טעמא לא עלו הם? הנה בימי חכמי התלמוד היו הריגות ושמדות בירושלים וגלו סנהדרין, ומשנתיישב במקומות אחרים והיה שם מקום הוועד ומקום ישיבה ותורה ולא מיתדר להו [= ולא היו יכולים לגור] בירושלים כמו במקומות אלו, שוב אין מצווה בירושלים... וכן היה בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל היה קיבוץ רוב החכמים בצפת. ואין לשאול על כל החכמים מעיקרא כי אין אדם יודע מטמוניות של חברו. ועל כל פנים כשעלו אלו ומצאו רוב חכמי ישראל בצפת, על כורחם התחברו עמהם... הנה כי כן יפה אמרו חז"ל שהאיש יכוף כל בני ביתו לעלות לארץ-ישראל או לירושלים, שהרי משום יישוב ארץ-ישראל כותבים אונן אפילו בשבת [גיטין, ח, ע"ב], ומכל שכן משום יישוב ירושלים ביותר בזמן הזה. וכבר העיד הרמב"ן באגרתו שהחורבן לפי ערך הקדושה כל שקדוש יותר חרוב יותר, וירושלים חרוב יותר מכל ערי ארץ-ישראל, מכלל דבעי דרישה ויישוב יותר, ויש לכוף בני ביתו לדור שם.

(שו"ת חת"ם סופר, יורה דעה, סימן רל"ד)

(1) החת"ם סופר לימד זכות על חכמי ישראל שגרו בארץ-ישראל אך לא גרו בירושלים

בתקופת התלמוד ובתקופות שאחרי חתימת התלמוד.

הסבר את לימוד הזכות של החת"ם סופר.

(2) על פי החת"ם סופר, כתוב נימוק אחד לדין שאדם יכול לכוף את בני ביתו לגור

בירושלים.

(7 נקודות)

ב. "וכיוון שהגיע לענות אמן הלה [= חזן הכנסת] מניף בסודר וכל העם עונין אמן".

בנוגע לנוהג זה בבית הכנסת באלכסנדריה הקשה רבנו נסים ש"אין עונין אמן יתומה".

על פי התוספות, הסבר את שני התירוצים לקושיה של רבנו נסים. (6 נקודות)

פרק שני (9 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-11.

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

10. טלטול תחת אילן המיסך על הארץ

"ת"ש אילן המיסך על הארץ... מטלטלין תחתיו".

- א. כתוב שני תנאים הנדרשים כדי להתיר טלטול תחת האילן. היעזר ברש"י. (4 נקודות)
- ב. מן הברייתא המצוטטת הקשתה הגמרא קושיה על דברי רב אחא בר יעקב. הסבר את הקושיה, ואת תירוץ הגמרא לקושיה זו. (5 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)

11. הולכי דרכים, הולכים לדבר מצווה, חיילים

א. ההולכים לדבר מצווה ביום — פטורים מן הסוכה גם בלילה.

נמק דין זה. (2 נקודות)

ב. (1) בעלי התוספות הוכיחו ממעשה שסופר בגמרא על שני אמוראים ששלוחי מצווה

פטורים מן הסוכה אפילו בשעת חנייתם.

כתוב בלשונך את המעשה על שני האמוראים, והסבר את ההוכחה של בעלי התוספות ממעשה זה.

(2) "חיילים... אם הם עוסקים בתפקיד צבאי הכרחי ואם יהדרו אחר סוכה יתבטלו מתפקידם,

פטורים מסוכה בזמן מילוי תפקידם" (הרב שלמה גורן, פסקי הלכות צבא).

הדברים של הרב שלמה גורן מבוססים על ההסבר של בעלי התוספות למשנה העוסקת בשלוחי מצווה.

הסבר את דברי הרב שלמה גורן, על פי התוספות.

(7 נקודות)

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת סוכה

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

עמודים 5-3	—	דף ב, ע"א — דף ג, ע"א
עמודים 16-6	—	דף כד, ע"ב — דף כט, ע"ב
עמודים 20-17	—	דף נא, ע"א — דף נב, ע"ב

לקבוע הנסכים במסמכים שלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימנא
 ויומר לאסור משום גזרת תקרה כי היכי לאמר לקמן בפירקין
 דף (ד) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה למסכנין בנסכין דאי
 נמימנא בזה אחי למימר מה לי לטקן בזה מה לי לישב תחת תקרת
 ביתי וצונו ודאי פסול לאסוריותא דסוכה אמר רחנא לא בזה
 משל כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא
 למימנא שהגשמים סימן קללה וי"ל דנתי דלא חיישין בדפנות אי
 בעידי להו קצב מ"מ בסוכה שיעקר הסוכה על שם הסכך לא
 נמימנא כשרה עד דבעיד לה עראי ומה"ט גמי ניחא לרבי זירא דדרש
 שמשים לתוכה אלא ודאי משום דבעין סככה עראי ואי"ל הוה יחזי קצב:
 כרבי

סוכה פרק ראשון סוכה

רבינו חננאל ב:

מסורת הש"ס

(א) [מוספ' רפ"א]
(ב) [שבת כט: ושם נמאן]
(ג) [מביט פורתא אין לו
מזנון ואולי 5"ל נמי לא
שטתה בזה] (ד) בקי"א טסק:
נמני, (ה) [ועי"ע חוש' שבת
ס: ד"ה השמא ובעירובין
ס: ד"ה עד וכתובות מ:
ד"ה שמים וזה ס. ד"ה
ר"י וצנ"מ מה' ד"ה השמא
וצנדה לו: ד"ה ארבעים],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כמאן דלז
הד"א עם ד"ה ראשו
ורוצו:

גליון הש"ס

ב'מ' אר"י מ'קשה בחילי
ההכללה. עיין עיוני ד'ק
על ח'ל'ק' מ'ד'ים מ'כל
ע'ינין ג'ל'ל'ק' ס'ימן פ"א:
ש'שם ח'רוב'ק' ו'ואו ד'ר'מ'י'ל.
ע'ינין י'ומ'ק' ד'ק פ'ס ע"א.
ב'ח'י'ן ד'ר'ק פ'ס ש'מ'נה
ו'נ'י'ן'ס' ש'ס י'ו'מ'ה מ'ת'מ'ת'ם
ג'מ'ל'ת'ו'ה ו'ק'י'ל' ו'א'ן
מ'ת'ר'י'ן ב'ס'י'י'ן י'ו'מ'ה ו'ק'ן
ד'ר'מ'י'ל' ל'מ'ו' מ'ד'ר'ק'ן ו'א'
ד'ר'ב'נ'ק'ן ו'א'י'י' ד'ר'ב'נ'ק'ן ו'א'
ש'ל'מ'ת'ו'ה מ'י'ס ו'ע'ד' ו'א'ן.
א'ל' מ'ד'ר'ק'ן ל'א' מ'י'ח'י'ה
ל'ת'ק'ן ו'א'ו'ת ו'ע'י'ג'י':
ו'ר'ו'ם' ל'ת'ק'ן ש'ב' ו'ב'ר'.
ל'פ'י מ'ש'ו'ב' ד'ר'א ל'ק'ש'ר'י'ם.
ל'פ'י ח'ז'ו'ן מ'ש'ב'ן ח'י'ל'
ס'ימן ק'ט:

מוסף רע"י

משם ראייה צתמיה (לקמן)
כח).

ו אַמרי. דליף מלמען דעו: **הבא.**
א אַמר אַלף צדיעות דורות הבאין
לצבות: **לימות המשיח.** אותם סובות
סוכת מזרח אינה ללל: **רצין**
ששם סוכה אַלף המשיח **ללל** דהיינו
דימות המשיח משום דעשויה ללל
אקקריה סוכה: **משום קושיא דאבי.**
דעשה מחיות של ברזל ושמינא לא
משמע להו הויא וקרא לאו דוקא
עראי נקט לא **ליפנין** מיניי ששורה:
מכאן. מהך אמוראי דלעיל אַלף הך
ר' **מחלוקת.** דר' יהודה ורבנן:
ללל טעמא משום עראי הוּא או משום
דלל צדפות מגיעות לסקך אמאי מוז
רבנן: ה"ג מחלוקת בשאין **זל** אַלף
יש **זה יוסר בו:** **משום זל** דאי
משום משלט עינא צטפי מד' אמות
(פורתא) לא שלטא **זה עינא:** ה"ב
גרגסין מחלוקת בשאין **מחוקק** אַלף
כדי ראשו **ר'**. ואם מאמר קאי דרב
דאדרב אמוראי יניחו ואליצב דרב:
(ה) **מחן דלף כהד.** מהך דלעיל
דמפפשי טעמא דשרשים אמה דאי
משום משלט עינא צששורה דייאר
דאדרב ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא
וול נמי ליכא ומחיות קבע נמי צעיא:
ראשו ורובו. דרך סעודתן בהסיכה
היתה על מטות ומסובין על דל שחלם
ואין אורלין דקופין ויושדין כמנון לפיך
הויכך נלמר ראשו ורובו לאפוקי
אקבעה שראש נכנס וזו ושלחנו ופלי
רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו:
למשכא. למשך הסוכה דאמר בין
דגדולה בין קטנה לא נחלקו אַלף בשאין
דפנות מגיעות: **אַלף רב הוגא** ור' **אבין.**
דאמר טעמא דשרשים צששורה
דמשכא הוּא ומר אמר ד"א ומר אמר
ראשו ורובו ושלחנו: **נימא בהכשר**
והכרה. בהכרה ובהכרה פליגי
דמרייהו אית להו דכי פליגי ר' **הכשר**
בסוכה המלוממת צששור השכר
אורף סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשרי
אפילו היא גבוהה דכיון דריחא איכא
לל סך או טעמא אחריני להשגירה
דרב הוגא סבר אי אפשר להעמיד
למלותקן בפחותא מד' אמות דאם כן
לכלא גבוהה מעשרים אמה פסולה
דהכשר סוכה צאצא אמות כרבי
דאמר לקמן הכי (דף ג.) **אַלף יוסר**
ממדי ראשו בו' כשירה. וטעמא
דפסול למעלה מעשרים לא ידע לן
כדאמרינן לעיל דהך לא כד: **כד:** ומר
סבר כדי ראשו ורובו ושלחנו. וכן
ציות עד ד' אמות פליגי בגובה
וטעמא משום לל אַלף ציות מד' לא
פליגי דכיון דריחא איכא לל: **מיסיב.**
לדנקתא אמוראי דפרישי ששורה דמתי
לדמפפשי ואולי: **קטן שאינו צריך**
לאמא. אמרינן לקמן (דף כה.) דחייב
לחנכו בצחות סוכה: **מדרבנן.** שהקיקין
להרגיל את הקטן למנוח שהוא ראוי
לה' כדי שיהא מחונך ורגיל למנוח:
משום

כולוהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות
 היא כרבי וירא נמי לא אמרי ההוא לימות
 המשיח הוא דכתיב ור' וירא א"כ לימא קרא
 וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה
 לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבא נמי
 לא אמרי משום קושיא דאביי כמאן אזלא
 הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין
 דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות
 לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה
 כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא
 וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא
 בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא
 אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע
 אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר
 מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה
 מעשרים אמה כשרה כמאן וירא דאמר
 משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה
 כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר
 רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו
 ורובו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו
 ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה
 כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה
 פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו
 קא יחי' שעורא במשכא ואיהו לא קא יחי' בשעורא
 במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר
 רבה נימא בהכשר סוכה קמפילגי דמר סבר
 הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר
 סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי
 עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו
 והכא בהא קמפילגי דמר סבר במחזקת ראשו
 ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו
 ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו
 ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד'
 אמות דרבי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא
 גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי
 יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה
 *אמר רבי יהודה ⁶מעשה בתילני המלכה
 בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה
 והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו
 לה דבר אמרו לו *משם ראייה אשה היתה
 ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה
 בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה
 אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל
 מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים
 הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים
 היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה
 הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך
 לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו
 *מדרבנן הוא דמיחייב ואיהי בדרבנן לא
 משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא
 ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות
 מגיעות לסכך מחלוקת דרכה של מלכה
 לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך

ברבי זינא לא אמרי. הא דלא קאמר משום קושיא דלאבי
 דקאמר על רבא משום דרבי זירא שני לאביי ספיר:
וביזין דרפנות מגיעות לסבך מישאט שלטא ביה עינא. ולא דמי
 לגר חנוכה וקורת מצוי דלא חשיב היכר למעלה מעשרים

אע"פ שהקורה על גבי כתלים דהתם
קורה טפה לא שלטת בה עינא כמו
בסוכה דרחצה טובא: בה
ויתר מארבע אמות אפילו רממלאה
מעשרים בשירה. לבסוף מסקי דרב
הוא סבר מראשו ורובו ושולחנו עד
ד' אמות פליגי יותר מד' אמות כשרה
ותימה וכי נכשיר ברחצה משהו יתר
מד' אמות אם היתה בגובה מעשרים
אפילו טובא הא ודאי אין כאן כל סוכה
וי"ל דלעולם דרבי הרחוב לפי הגובה
לפי חשבון ד' אמות לעשרים אי נמי
קיס' להו לרבנן דאפילו בגובה אלף
אי אפשר שלא יהא כאן כל סכך
פורתא אם היתה רחבה יותר מד'
אמות כדלשטקן פסקי יו"ט (ויומא דף
פ:) גבי כותבת הגסס דמייטבא דעתא
דאמרין כולי עלמא טובא עוג מלך
הבזן פורתא: **ברבי וירא דאמר**
משום צי' אבל כרעה דאמר משום
מיטלט לא דאפילו רחבה טובא
על לשטא בה עינא:

במאן דאָא בחד. ודברי רב חנן בר רבה לריבה טעמא ויש מפרשים משום דהוה ליה לול של מרגולין כיון דגביהו וקטינה כולי האי אכל מחמת טפי מכדי ראשו נפקא מכלל לול של מרגולין לאקריי ובה. הכי גר"ח: **בשרמא** דר' יאשיהו הרב חנן ודרב הונא אלאמי ארריאשידלריהבישיעורא למשבא בו. וכבד רביו חננאל ויש שגורסין פליג: **עוד** ארבעים והמשיב אמה. ויש האי גוונא קמי גבי מצוי ברש עירובין (דף ב:) ולא תיקשי דלא דייק הכל השתא חמשים שכרה ארבעים מיבעיא דלדייקין ברש אלמנה נזוית (מכות דף יא.) גבי אלמנה ששמה שמים ושלש שנים ולא מצבה מזוניתה איבדה מזוניתה ובסוף ב"ק (דף קיח:) גבי לוקחין מן הרועים ארבע וחמש אלן ארבע וחמש גזין והתם ניחא דהוי לז ואין צריך לומר זו משום הכי קישוי ליה אכל קשיא מהאיך דפרק צוות כותים (דף לו:) גבי קישוי דקאמר רבי מאיר אפילו ארבעים וחמשים יום ופריך עלה השתא חמשים מקשיה ארבעים מיבעיא ויש לומר דליכא לשנויי הכא ליה הוה ליטנא דמשי ברש מפנין (שבת דף קס.) ארבע וחמש כדאמר אינשי ויהי אפילו טובא אכל לגבי קישוי לא שייך לשנויי הכי דלא מיסתבר שיטורא קישוי לעולם וכן פרק במה אשה יולאה (שס"ט ושס:) גבי סנדל המתמור ששמיטתו כד' וחמש ששטא ליה דלא שרינן טובא ובריש אע"פ (מכות יז.) גבי משהה אדם אשתו ב' וג' שנים בלא כמזה ועוד התם (דף פ.) ושם) גבי יונק תינוק והולך אפילו ארבע וחמש שנים בזהו שייך לומר ה"ה אפילו ששטא:

זא

כולו זה אמורא כרבי
 אמר משום סבירא
 להו מדרא ידעת דרבי
 להו קריא ליתא ידיעה
 למאן דרביה סבוכה דגריד
 הירוש שיעור ידיעתו
 שיש סבך על אותה
 סוכה, ולא ידיעה לדורות,
 כלומר הדורות הבאים
 כיון שישנן מניחין בית דירתם,
 ויורשין ביתם והג
 בסוכה, שואלין מנא הו
 עושין כן ומגידין להו
 אבותיהם מעשה יצאת
 הציונים, וד' יורא סוכה
 לימות הבשית, ויא' כלומר
 שיהיה ישרא' לשאלה לו
 פחו, וא' אפילו מברכ
 במקום שאן על לא חומה
 לא עיר, ואין חוששין
 אלא לחמה וא' לורם
 מו, וסוכה לכל והלמשה
 דיי, ולא לעד מנהג דיי
 סוכה של מצוה ומני
 י' ורא' א' הכי ליתבה
 חופה כלומר כיוס, כלומר
 דבר הכמסה והממשה לו
 השש וכן המטה, למאן
 תכחישן סוכה, לומר
 כי גם סוכה של מצוה
 בעיניה לא עיר. ומהותה.
 (רבה) (בראש) נמי לא
 אמר משום קריש' דאבי
 כר. דאמר י' ראשי
 אמר רב מחלוקת אנא עיר
 ורמתי י' יורה, שאין
 דפנות מניעות ליה, ורמתי
 העמד דופן (י') פסחים וא'
 ויתא תחת הסכך והראי
 הניחו לכל דופן, כר'
 שיהא יורה בנסב כי
 אכל א' מניעות לסכך
 אפי' למעל מכי אפי'
 שיהי, כרבה אמר רב
 ידיעה הוי, וקיימא לו
 כרבה (הרא'') על מליה
 סוכה (הנהג) עביר. ור'
 דאמר רב הונא שמשה
 דרב, מחלוקת בשאין כי
 אכל, ע' על ד' אמות
 כר', ורא' דאמר רב חנן
 שמשה דרב, מחלוקת
 כשאני מחזקת אלא
 שיהי ורובו ושלוחנו, ור'
 דרבין קושטין לו, ונמצאו
 שמועות שלשתן שמשה
 דרב, ואמרין שמשה
 שמועה דרב' יאשה לו
 פליגא אמונתא דרב הונא
 ורב חנן, שמוע דלא אורי
 אלא הכשר בדבנות אבל
 בשיעור מלכ לא אורי, ור'
 מי שגורס פליגא, ושמועה
 חנן. אלא רבי הונא רב
 חנן דרב נימא הכשר
 סוכה לעיל, אליבא דרב
 שמועין לא כלי עלמא
 הכשר סוכה במחזקת
 ראשו ושלוחנו, ורבה
 פליג, מו מר כרבי רב
 רב, מר במחזקת ראשו
 ורובו וליב' אלא אם רא'
 רחבה יתיר מזה השיעור
 אפילו בזהה מכי
 אפילו כתיב ישר, ור'ש
 לר' יהודה. ור' הונא
 מר מכי יורה ורובו
 ושלוחנו עד ד' אמות על ר'
 אמות על ד', אמות, אפילו
 גבוהה מכי, אלא כשרה
 דרב ליה, והומכחין נמי
 דתיא' סוכה שהיא גבוהה
 מכי אמה, וספולו, ור'
 יהודה מכשי' עד ארבעים
 והמכסה אמר, ר'
 יהודה מכשי' מכות ולימי
 המלך שריתה בברהה מכי

לדבר. וישלמי אמרו לו מפני שהיא אשה ואין אשה מצווה במצות, ואמר להם והלא ד' בנים היו לה הלמדי חכמים. אית לך למימר בסוכה מלכה שהיא מחזקת אלא ראשו ורובו ושלחנו, אלא כשאין הדפנות לה דבר. ואחריהם הדפנות נפתתא קלילין ו' יאה קרורא עילי. מי מן קרד הלכין בלתי חמה. וייקון מינה, ולא מייני אחרת מן חילני המלכה אלא דעשו שחלקו והביא סייע לדבריו, כעשו אם מגיעות לסכך, דכך אחריהם הדפנות מגיעות לסכך בלתי חלוקתם (שפירי). שדרוך דלכא סוכה כהן וזו.

(א) ועי' ברי"ף שם' ואיכא מ"ד הלכתא כרבה דכל מיילי כרב עבד ופשוט שכיוון על רבינו הר"ם ז"ל.

מסורת הש"ס

סוכה פרק ראשון סוכה

ג.

עין משפט
נר מצוה

א מ"י פ"ד מהלכות
סוכה הלכה א סמג
עשין מג טו"ש"ע א"ח סימן
מגלה סעיף א (ר"ב אלפס
פ"ב דף רמג):
ב ב מ"י שם טו"ש"ע שם
סעיף ד:
ג מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ב סמג
עשין קכ טו"ש"ע י"ד סי'
רפו סעיף יג:
ד מ"י פ"ח מהלכות
סוכה הלכה א סמג
עשין קכ טו"ש"ע חו"מ סי'
תכו סעיף ב:
ה מ"י פ"ד מהל'
טומאת נדמת הלכה ו
סמג עשין רלג:
ו מ"י פ"ב מהלכות
סוכה הל' יב סמג
עשין קנד:
ז מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הל' א סמג
עשין קכ וכל הדיוט אל'
מן חזק ד' עד כה הנה
נדר אלפס עירובין פ"ו דף
קט. ועוד כ"ב פ"א דף
קס: ועוד בהלכות סוכה
דף ע"א.

לא נצרכה אלא לקיומיות שבה. מה שדחק בקונטרס לרצו חנן
זר רצה מה ראה לרצי יהודה הא אי אפשר לשבעה בניס
שבעה טפחים לאו פירכא היא דלילמא ארוכה טובא אזל לא היתה
רצונה שבעה טפחים וזכיה בלכות אורח הו"י יתבי:

דאמר ר' מני ב"ש היא וא

תווי מ"נה ב'ו. נסדר

רצ עמרס פסק שבעה מקומות

הלכה כ"ש חדא האי דסוכה לריכה

שמהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו

ואידך בזמנאות פרק התכלת (דף מ.

והס) גבי סדין בלית ז"ש פוטריין

וז"ה מחייבין עוד לשם כמה חוטיין

הוא נותן ז"ש אמרי ד' וזה"ל ג'

עוד התם כמה תהא משולשלת בית

שמהא אומריס ד' וזה"ל ג' כלל הני

עבדי ז"ש ואידך בזמנאות נדמות

פרק אלו דברים (דף נא): ז"ש

מכנדיין [את] הבית ואח"כ נוטליין לידים

ואמריין בגמ' ככוליה פירקין הלכה

כ"ה זר מהן עוד התם כסוף

פירקא גבי מי שאלל (ו) ומהא ולא בירך

דמייתי בגמרא עובדא דרצה זר זר

חנה דלשכת יונה דהנצא וחד תלמיד

דעבד כ"ש ואשכח ארנקי ואידך

תלמיד דעבד כ"ה ואכליה אריה

וקת קשה הא דקאמר התם ככוליה

פירקין הלכה כ"ה זר מהן ואשכח

משום ד"ה נמי מודו דלכתמילה

מיהא עבדין כ"ש ועל מה שפסק

בהך דהכא כ"ש אין להקשות מהא

דאמריין פ"ק דברכות (דף יב.) דאמר

ר' יוסף עשה כדרי ז"ש לא עשה

ולא כלום ומייתי ראה מהיהא מילתא

דסוכה מעשה דרבי יוחנן החורני

שחלה והלכו זקני ז"ש וזקני ז"ה

לצקרו ומנאזהו שהיה יושב ראשו

ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית

כל ימיך לו זקני ז"ש א"כ היית נוהג

ימיך ומסקינן התם דהלכה כרבי

יוחנן החורני דהיה פלוגתא בסוכה

גדולה כדמסקינן דבתרמי פליגי

דהיה הלכה כ"ה אזל הכא בסוכה

קטנה וזהא הלכה כ"ש מיהו

שמעתיין דהתם תמידי היכי דיק מניה

דעשה כ"ש לא עשה ולא כלום

דראה דמייתי שבעה כ"ה מיירי

ועוד וכי לריך ראה על זה היכא

דהלכה כ"ה שם עשה כ"ש לא

עשה ולא כלום וז"ל דאיתרירי התם

לאיתיין היכא ד"ה מממריס מדרבנן

וז"ש מוקמי לה אדאורייתא ולא

גזרינן אס עשה כדרי ז"ש לא יא

ידי חובותא אפי' דאורייתא כדאשכחן

לז"ש היכא דיתיב אפיתחא דמטללתא

דגזרי שמה ימשך אחר שולחנו וקאמרי

לא קיימת מלות סוכה מימין דאפי'

מדאורייתא לא קיים ומדבית שמהי

נשמע לז"ה: ב"ר שאין בו ד'

אבות. ביירושלמי חשיב שאין טובל

מותר ונהדר מן הבית מותר ליתכן זו ועוד הוה ליה למימר

לענין פתח בית אב של נערה המאורסה:

ואין

ואין מניחין בו עירוב. דלא חזי לדידה ואפי' לשמואל דאמר פרק מי שהולאיוהו (עירובין דף מט. וס) עירוב משום קנין

לא מיקנו רשותיהו בשביל בית דלא חזי לדידה ודכוותיה אשכחן התם שמואל גופיה דאמר בית שמעיתין זו עירוב אין לריך

יתן פת מאי טעמא כולוה הכא דיירי ואף על פי דאית ליה עירוב משום קנין ומקנו אהדי משום דמנחי עירובין בבינו:

ואין

משום אירא. רוח שהוא שולט בה מפני החום: אלא למ"ד כקטנה
פליגי. אבל בגדולה אפילו רבנן מודו: וכי דרכה של מלכה. והלא
נערויה ומשרתיה מסובים עמה: לקיומיות שבה. סוכה גדולה
לכני מסובת וקיומיות קטנה בצומה
לנניעות והיא בקיומיות יתבא

ואע"ג דפסולה לא איכפת לן דלשה

פטורה מן הסוכה: וכי יהודה סבר

כו. וא"ת לרצ חנן דמוקי פלוגתא

בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו

ושולחנו הכא כיון דנניה גבה היא

לה גדולה ומודו זה רבנן ומאי ראה

של רבי יהודה י"ל דשולחנה בתוך

הסוכה הגדולה הימה וזניה על

השולחן היו יושבין ראשן ורובן ולא

כמסובין הן ולא"י חקופין. ולי נראה

דדאי לרצ חנן קשיא והאי מירוצא

לרצ הוה הוא וכן עיקר דשיעור

ראשו ורובו אמריין לקמן דאיתו אלא

ו' טפחים ואי אפשר לשבעה בניס

שבעה טפחים: כ"ש. דאי כ"ה

לא צעי שולחנו כדלקמן בפרק הישן

דנ"מ (ת. ו) ודיקא נמי גרסינן. ודיקא

נמי כדלקמן בגדולה פליגי והוא יושב

על הפתח מבחוץ וראשו מושכך לתוכה

ושולחנו לפני גופו כזית: מדרקני.

גבי פלוגתא מי שהיה ולא איירי

בשיעורא דסוכה פליגי לתמי סוכה

המחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה

ושאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו

ז"ש פוסלין כו: אמר מר וזוטרא

דיקא נמי. דקטנה פליגי ובשיעורא

דפוסלין ומכשירין על כרחא דסוכה

מהדרי: אלא לא גרסינן. והכי גרסינן

לעולם כפרסי פליגי: פטור מן

המזוה. כולה מפרש טעמא לקמן:

ואינו נחלט. אלא פודרו לעולם

ויולא ציוול אס לא גאלו כשאר קרקע

בלא צנין: מעורכי פלוגתא. מי

האש אשן כנה בית חדש וגו'

(דברים ס:) ואין מערביין זו. דרך

בתייהם להיות פתוחין לחצר והרצה

בתיס פתוחים לחצר אחת והן יוצאין

רשך חצר לרשות כלה הרצים נמלא החצר

דקן לכוין והבתיס כל אחד מיוחד

לבעליה ואמרו חכמים לא חזי מולאין

מרשות לרשות בלא עירוב שיערב

כל הרשויות להיותם רשות אחת

ומיקנו יתן כל בית וזית שזחצר

פת וכוין כסל אחד ומניחין אותו

כחד מן הבתיס ונעשים כולם כאלו

דריין בלכות בית וכל הבתיס דירה

אחת ואשמעינן הכא דבית שאין זו

ד' על ד' אין לריך יתן את הפת:

ואין משפסין זו. שמיקנו חכמים

על כל חצר הפתוחה למצוי כדרך

שמיקנו עירוב לבתי החצר שיהו

נותנין בשימוף ואס בית קטן זה

פתוח לחצר שבמצוי ואין בית

אחר פתוח לה אין משתפסין זו

אין לריכה יתן בשימוף: ואין

מניחין זו עירוב. החצר לאחר

ואין מניחין בו עירוב. דלא חזי לדידה ואפי' לשמואל דאמר פרק מי שהולאיוהו (עירובין דף מט. וס) עירוב משום קנין

לא מיקנו רשותיהו בשביל בית דלא חזי לדידה ודכוותיה אשכחן התם שמואל גופיה דאמר בית שמעיתין זו עירוב אין לריך

יתן פת מאי טעמא כולוה הכא דיירי ואף על פי דאית ליה עירוב משום קנין ומקנו אהדי משום דמנחי עירובין בבינו:

ואין

ואין מניחין בו עירוב. דלא חזי לדידה ואפי' לשמואל דאמר פרק מי שהולאיוהו (עירובין דף מט. וס) עירוב משום קנין

לא מיקנו רשותיהו בשביל בית דלא חזי לדידה ודכוותיה אשכחן התם שמואל גופיה דאמר בית שמעיתין זו עירוב אין לריך

יתן פת מאי טעמא כולוה הכא דיירי ואף על פי דאית ליה עירוב משום קנין ומקנו אהדי משום דמנחי עירובין בבינו:

ואין

א) ס"א אמר רב הונא,
ב) ברכות יא. לקמן י:
כח. עירובין ג. (א) [נקמן
ז: עירובין ג: ד] מוספי'
פ"ב הי"ב, ג' נלוו ז"ל
אלא, (ס) כ"ס: [לדקמן,
(ז) ע"כ, (ז) נאלף שבעה
כ"ל מנ"א וט"ו רסי מרל
ע"ש, (ח) ז"ל וסמך].

רבינו חננאל

אבל לדברי (ה)כל מי
קטנה בסוכה קטנה
פליגי וכי דרך מלכה
לישב בסוכה קטנה.
ושניין בסוכה שהיתה
עשויה קישויות היתה כו.
ואסיקא הלכתא צריכה
שתהא מחזקת ראשו ורובו
ושולחנו. ואמרינן אמר
ליה ר' אבא מני הא,
ואמר רב הונא בית
שכאי היא ולא תווי
מינה. ואקשינן עלה פסמי
דחולקת בית שמי ובית
הילל בסוכה קטנה, דהנן
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בתוך
הבית, בית שמי פוסלין
ובית הילל מכשירין.
דייקת מינה הנה בית
הילל מכשירין אפי' שאין
מחזקת אלא ראשו ורובו
בסוכה. ובית שמי פוסלין.
א) [דילמא] בסוכה גדולה
פליגי, וכיון דרובא אפומא
דמטללתא ושולחנו בתוך
הבית, ואוקימנא לעולם
בסוכה גדולה וכי דאמרינן,
מדקנין במשנתנו מי
שהיה ראשו ורובו, ולא
קניי מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו, ודחינן להאי כפרא
משום דקשיא לן ואם
איתא בסוכה גדולה היא
משירה, ומשיש ויורשב
על פי הסוכה ושולחנו
בתוך הבית פליגי, אי הכי
לא יצא ידי סוכה היה
לקן לומר, אלא מדקניי
פוסלין שמע מינה בסוכה
קטנה פליגי. ואמרינן אי
הכי דבסוכה קטנה פליגי,
ליתני מי שהיה בסוכה
שאינה מחזקת אלא ראשו
ורובו בלכד ב"ש פוסלין
כו, מי שהיה סתם
למה לו. ומיריבנה בתרתי
פליגי בגדולה וקטנה,
וחסורי מחסרי והכי קתני,
מי שהיה ראשו ורובו
בסוכה ושולחנו בבית, או
שאינה מחזקת ראשו ורובו
ב"ש פוסלין
וב"ה מכשירין. וקיימא לן
בבית שמהא. והני מתיבאין
דקניי חזא, מחזקת ראשו
ורובו ושולחנו כשרה, רבי
אמר עד שיהא בה ד'
על ד' אמות. והניא אידך
כל שאין בה ד' אמות
על ד' אמות פסולה,
וחכמים אומרים אפילו
אינה מחזקת אלא ראשו
ורובו כשרה. ואוקימנא
קמייתא כביש ובתרייתא
כ"ה. פשוטות הן. מאן
תנא לאה דתנו רבנן בית
שאין בו ד' אמות על ד'
אמות, פטור מן המזוזה
ומן המעקה, כו'.

א) כן הוה הגר"ש כסין
ז"ל כ"ד.

ספר. וכתב לה ספר
כריתות. ספר משמע
דרכים (ויקרא) וזל
סוכה על הספר דברי
הרמב"ם קרי' מילה דרמדי
(טס) אחי שר התקן את
המילה (עדרובי) ש. מנין
לרבות כל דבר. שכתב
הגט עליו (טס). וכתב
מלה מן מקום. מלה
מחז וכן ספר כריתות
(ד"ס) א. אי כתב
הספר דרמדי וזמית
למחז בקלף וזמית למחז
לד' דרי (טס) ודומיל
הא חזי מחז וכתב
כריתות מחז חזי משמע
מילה. חזי השמא דרמדי
ספר. האי ספר כריתות
דכרס וזכי. וזכי משמע
וכתב לה דברי כריתות.
וכתב לה קטע זו מקום
לכתבו וממילא משמע
כל מקום שילתי יכתבו
(עדרובי) א. אי כתב
מלא דרשוי ביה. לדרסו
אז' אטענדל לריות כל דבר
שחיל' כל קטע הכתוב
לד' לכתבו וממילא
כריתות משמע (ד"ס)
ס'יון דספר לא
קלף משמע. ממילא
כל קטע עליו וכתב
דבר משמע. וזמית לה
לכתבו וכתב וזמית לה
לכתבו וזמית לה
ספר כריתות (עדרובי) א.
ואיזה מהרשבת בסקס.
אל אמר לה קלף כריתות
והתגרסי על זה
יארקש. יארקש (עדרובי)
לחריה. וימילא לשם חזר.
ס'יון קדושין
שמהו כן עמלם לבעל
(עדרובי) א. לדבר הכרית
בין לבניה. עליו יתן
מחל' בנט שוקשס ידו
עליו דברי הכרית ידו
שלא יחל' עמלם יתן
זמל' התקשקש ידו
לחל' הכרית וממילא
כריתות (עדרובי) א.
עמלם יתן
אי זה כריתות. שכל
ימיה אי זה נאחזת ד' לקיס
מחל' זו ממחז קדושין
הכל על ידו שוקשס
זו ש ממחזת ידו וממילא
שמחזת ידו וממילא זה
מלו וזל' עמלם יתן
הכל. מחל' עמלם יתן
שמחזת ידו וזמית
מחז כריתות. ספר כרית
לכתבו וממילא
הוא תקיס מחל' וכתב
שחזר דכרית עליו וזל'
ל' כדלד' (עדרובי) א.
מכרית כריתות. ספר כרית
לכתבו וממילא
הוא תקיס מחל' וכתב
שחזר דכרית עליו וזל'

מסורת הש"ס

הגהות הב"ח

מוסף רע"י

הקנעים (שם). והוא
מארבע אמות עד בית
סאתים. הואיל ושנת
באזיר מחילותיו נעשית
ביתו וכולו כארבע אמותיו
הוא, הלכך מהלך את
כולו וסופה לו אלתים

אובלין ושותין ארעי
חורן לסוכה. נפקא לן
מנכסות תשבו, תשבו כעין
תדורו, וכמה היא דירתו

בשבתך ובלכתך הוקשו לדרך
אי משום טרדא דמחשבה פ

אלא בית סאתים משום
לאויר וכל דירה ש
ממלטלין בו אלא סאת
שהוא גבוה עשרה וז'
בית סאתים וכן בנק'
והוא מארבע אמות
קמה קצורה ושכולות
את כולה ומוציא לה

והוא נשאל: "אם כן, למה לא
נשאלו אותם: 'האם אתם רוצים
לשמוע את דברי ה'?'".

והעוסק במלוא דפטור ממלוא מהבא נפקא. משצתך בציתך: ויהי

דמ' ליה, אפילו עזבה סמינתו נמי (עס). שהרי נאמר בהן פאר. ליחזקאל, פארך חנוס עליך ו (עס). מי לא עסקינן בו'. כלומר מנגן דדכרך רשות לחודא איירי קרא, הא קרא דרך סממא

יהו דירה שתשמישה
שמישה לאורד אין
ס"ת"ש^ט שבת בתל
א מארבע אמות עד
שהוא עמוק עשרה
עד בית אסתיס וכן
מקיפות אותה מזהבן
אלפים אמה אט"ג

והטעם הנכונה חו' בזה שם
לה מוזות דלא שכיחא שבזוהר שעה
יבא עני לשאול ממנו ויוריך לומר
דכא נמי איירי בני האי גוונא דלי
מיערדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי
ממצות: **ובלכתך** בדרך פרש
פחות, ואף על גב דלוח נמי במצוה
טריד אינטרין מרי קראי דלי הוה
כמיז חד כיון דמתן לאו בהדיא
כתיב בקרא הוה אימינא פטר
הכחז אלא מצוה ופשוט מצוה בידים
או מהלך מצוה אצל חמו שחור

אֲנִי וְאַתָּה אֲנִשִּׁים מִי הָיוּ
וְדַבְרִי ר' יוֹסִי הַגִּלְלִי
ר"ע

אנשים וגו'. בפסוק מדבר קרא בשנה השנית לביאת מצרים:

יד ומוילא משמע נמי מינה דרך מזוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי (שם). אלא מעתה. וכיון דעוה פסל ואכל מחולל צערו צער אין זה פסל (שם כ"ב) כתובות (ז). הכא טריד ומשמט מדרש דמלו (ברכות י"א).

א [מיי] פ"ו מהל' סוכה
הל' ד טוש"ע או"ח סי'
תרמ סעי' [ז]:

בד ב מ"י פט"ו הל' ד
ופכ"ו מהלכות שבת
הלכה ד ופ"ו מהל' עירובין
הלכה ד סמג לאוין סה
ועשין דרבנן א טוש"ע א"ח
ס' שלו סעיף ב:

בה ג מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה א סמג
עשין יח טוש"ע א"ח ק"י ע
סעיף ג:

ב' ד' מ"י' פ"ד מהלכות
אכל הלקה ט' סמג
עשין דרבנן ב' טוש"ע א"ח
ס' לח סעיף ה' וטוש"ע
י"ד ס' שפ סעיף א' וס'
שחם חנוכה א' :

יה אור השלם

1. וְשָׁנָתָם לִבְנֵי וּדְבַרְתָּ
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּלְכַתֵּךְ בְּדֶרֶךְ וּבִשְׁבָּר
וּבְקוֹמָךְ:
2. וְהִי אִנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ
טְמֵאִים לִנְפֶשׁ אָדָם וְלֹא
יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בְּיוֹם
הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה
וּלִפְנֵי אֶהֱרֹן בְּיוֹם הַהוּא:
כַּמְדֹּבֵר ט ו

לעזי רע"י

ווליא"ה (וליד"א).
בקעה, עמק.

יבינו חנאל

יותר מבית אסאים.
ושינין התם כדקתני
טעמא, משום דהויא
תשמישיה לאור, כלומר
אין שם בית, וכל דירה
שחשמליה לאור אין
מטלטלין בה יותר מבית
אסאים. ת"ש שבת בתל
שגובה כו' פשוטה היא.
פסוקא שלחוי מצוה
פטורי מן המצוה. מנא לן,
דהני רבנן בעצמיהו בביתן
פרט לעוסק במצוה,
ובלכתך בדרך פרט לחתן.
ודייק' מדהויא פרט לקרא
למכתב ולכלת בדרך,

ומשכנז אצ"ו; דאזיל לרבי
מנצח ויחד לבלת,
משמע בלית ויחד לבלת,
רשות מחייבת למקור
קריה שמע, אבל בלית
למנצח פטרית. שפעל
מנה הניטש במנצח ויחד
מן הטעם הנהגות הוא
כח הטעם חזק, ויחד
רובע פניו חלקו, ויחד
רובע בחלקו חלקו, ויחד
כח מנצח, ולפיכך שרר
אבל אמן שרר שרר
ורשות, כגון שבעה
ספיתו כנצח, כח אבי
כח, כח כח, ואפי' כח
כח, דאמר רב אבי כח
כח, כח המנצח
במנצח חזק מן החפזין,
משמע פנאי, כח חזק, ויחד
מילי כוח ראשון כלבד.
וכן הנכנס את האלמנה
אבי חפזות קרית שמע
הא מרתם נפקא, ויחד
אשים אשר יד יטאס
וגו', ויחד אונות של סמא
היו דברי ר' יוסי הגלילי,

כה:

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פ"ו מהל' קרבן
פסק הלכה ב סג
עשה רכז:
בב ב מיי פ"ק ד מהל'
אבל הלכה ט סג
עשין דרבנן ב טו"ע א"ח
ס"י לה סעף ה וטו"ע
י"ד ס"י שפ סעף א וס"י
שפ סעף א:
בב ד מיי פ"ו מהלכות
טוכה הלכה ט סג
עשין מג טו"ע א"ח ס"י
תמל סעף ה:
ל ה מיי פ"ו טו"ע שס
סעף ו:
לא ו טור ובי"י סס:
לב ד (מיי פ"ו מהל'
תפלה סג עשין יט
טו"ע א"ח ס"י קו סעף
א) טור א"ח ס"י לה:
לג ח מיי פ"ד מהלכות
תפילין הלכה יג סג
עשין כ טו"ע א"ח סימן
לה סעף ו:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל
ואלצפן היו שנשאו נדב
ואביהווא, ר' יצחק אומר
אם נושאי ארונו של יוסף
היו, יכולין היו ליטרה,
ואם מישאל ואלצפן היו,
יכולין היו ליטרה, אלא
קוברי מת מצוה היו, וכל
שביעי שלהן להיות ערב
הפסח, שנא' ולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא.
מכלל הפסח במוצאי
פטור מן המצות האחרת.
ושני צריכה זו וזו דאי
אשמעינן גבי פסח כו'.
אמר רב זבדא משמיה דרב
אבל חייב בסוכה, ולא
דמי למצטער דהוא פטור
מן הסוכה, ת"ר חתן וכל
השושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפילין, ומכל
מצות האמורות בתורה,
וחייבין בקריאת שמע.

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מישאל ואלצפן היו. וא"ת ולמאן דאמר פרק ד' מיתות
(סנהדרין דף נב.) דשריפה ממש הואי שנשרפו גופיהן
וכן נמי דריש צמורת כהנים אקרא דותאכל אש אותם אמאי נטמאו
וי"ל דשמה שלהן הימה קיימת כאלו נשרפו על גבי קטבלא דאמר

ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין
בנדב ואביהווא ר' יצחק אומר אם נושאי
ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטרה
אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטרה
אלא עוסקין במת מצוה היו אשחל שביעי
שלהן להיות בערב פסח שנאמר ו'ולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין
יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות
צריכה דאי אשמעינן התם משום דלא
מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן
ק"ש אימא לא צריכה ואי צריכה, הכא
משום דליכא כרת אבל התם דאימא כרת
אימא לא צריכה גופא א"ר אבא בר זבדא
אמר רב אבא חייב בכל מצות האמורות
בתורה חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל אבא ב"ע פטורי
עליך וגו' את הוא דמחייבת אבל כ"ע פטורי
יה"מ ביום ראשון דכתיב ו'ואחריתו כיום
מו' ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבא
חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל
(ה) וא"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור
מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן
ה"מ צערא דממילא אבל הכא איהו הוא
דקא מצטער נפשיה איבעי ליה ליתובי
דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב יוחנן
והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה
כל שבועה מ"ט משום דבעו למיחד וליכלו
בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה
וליכלו בסוכה וליחדו בחופה אין שמחה
אלא במקום סעודה וליעבדו חופה בסוכה
אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום
צער חתן מאי בינייהו איכא בינייהו דשכיחי
אינשי דנפקי ועיילי להתם למאן דאמר
משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער
חתן איכא א"ר זירא ואנא אכלי בסוכה וחדרי
בחופה וכ"ש דחדרי ליבאי דקא עבידנא
תרתי ת"ר חתן והשושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפלה וי"מ התפילין וחייבין בק"ש
משום

הכי גרסינן בצרייתא צספרי ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו
בנדב ואביהווא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין
היו ליטרה ואם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטרה אלא מה היו
עמאי מס מזה היו שחל שביעי שלהן צערי פסח שנאמר ולא

יכלו וגו' ואם נושאי ארונו של
יוסף או מישאל ואלצפן היו יכולין
היו ליטרה. שהרי בלאחד בניסן
הוקם המשכן ושני לו שרף אלעזר
את הפרה שזו על טמאי מת שצנח
לעשות פסחיהן בעברה כדאמר
במסכת גיטין (דף ס.) שמה פרשיות
נאמרו ביום שהוקם המשכן ופרה
אדומה אחת מהן וצאחד בניסן הוקם
המשכן והוא ח' למלואים דקיימא
לן (שבת דף פו.) אותו היום נטל עשר
עטרות וכו' מתו נדב ואביהווא הלך
מראש חדש ועד הפסח היו יכולין ליטרה
וקרא אומר ולא יכלו ונושאי ארונו
של יוסף נמי כבר עברו עליהם
עשרה חדשים ויותר שלש נשאוהו
משמנו זהר מורז צראש סלן סיון
כדכתיב (שמות יט) ביום הזה צאו
מדבר סיני ולא נסעו משם עד
עשרים באייר של שנה הצאה דכתיב
ויהי בשנה השנית בחדש השני צעשים
בחדש העולה הענן מעל וגו' ויסעו
מהר ה' טמאי מת מצוה. לאו מת
מצוה דווקא קאמר דאפי' מתייהן נמי
מת מצוה קרי להו דמזוה להתעסק
בהן כגון האמורים צפרשת כהנים
(ויקרא כה) ששכח טמא כו' שחל
שביעי שלהן. ואע"ג דחור לאורתא
לא אישטרו דקסדר אין שוחטין
חורקין על טמא שרץ. מכל מקום
שמעינן מיניה דעוסק צמלו פטור
מן המזוה שהרי נטמאו צמתייהן
שבעה ימים לפני הפסח ואף על פי
שטומאה זו מעכב על דים אכילה
פסחיהן אלמא מצוה קלה הצאה
לידך איך צריך לדחותה מפני חמורה
העמידה לנא' דלא מטא זמן חיובא.
כשנטמאו עדיין לא הגיע זמן אכילה
פסח: אכל. קריט שמע דמטא זמן
חיובא בתוך החופה והוא ראוי לכך
אימא ליחייב: אכל פסח דכרת הוא
אימא לא. יטמאו צמת כל שבעה
לפני הפסח: צריכה. למיכתב ביום
הוא לאשמעינן דנטמאו תוך שבעה
דעוסק צמלו פטור מן המזוה:
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל כו'.

דקאמר ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך צמגפה וגו' האנק
דוס מתים אכל לא תעשה לא תתאכל עליה פאריך צבוס על ראשך
שלא כדך שאר אכלים לפי שאני עושה אותך אות ומופת לישראל
שך עתידין למות מתייהן ואין איש מתאכל עליהם אלמא כל אסור
בתפילין: והני מילי ביום ראשון. דעיקר מרדא חד יומא כדכתיב
ואחריתו כיום מר: פשיטא. מאי שנה הא משאר מצות דאשמעינן
רב לעיל דאכל חייב בכל המצות: צערא דממילא. שהסוכה מצטרפת
כגון חמה או לינה או סירחא צדברים שסיק צהן: מיבעי ליה
ליסודי דעפסו. חובה עליו ליישב דעתו למנוח: למחדי. לשמוח:
משום ייחוד. דסתם סוכה היו עושין בגמולת ואין דרך ביאה
ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה ירד התנן לעשות
לרכיו ויטיחד אחר עם הכלה: צער חסן. שהמקום לר ופתוח
מצות סוכה ומנוח וישואין וכגון שנא ערב הרגל אכל בתוך
מצות סוכה נשים צנועות: פטורין מן הפסח. דצעה כוונה: ומן הפסח.
משום דשכיחא
שכרות וקלות ראש: וחייבין בקריאת שמע. דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
משום

מזכרין שהשמחה צמעינו ולא צרכת
צחופה וצפ"ק דכתובות (דף י: וס) אמרינן נמי מזכרין צרכת
חתיים צבית חתיים משמע דוקא צמקום חופה דהוא צית חתיים
ומיהו אין ראייה משם דלמלא לאפוקי מדרכי יהודה קא אחי דאמר
אף צבית האירוסין אמותה וצריך לדקדק מה היא חופה דאי
צמקום צכרכו תחלה צרכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי'
צרכו העיר מזכרין אותה כשהעם מצוין ואין יכולין ליכנס
צבית אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום
העשוי לאקראי צעלמא וס' מזכרין צרכת חתיים כל שבעה:
והייבין בק"ש. דפירש בקונט' דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
חתן

שחין לה אלא שלש דפנות וצוץ לשחק עם כלתו: פריש. שח
הרגל קיימא לן צמועד קטן (דף ח:) דאין נושאין נשים צמועד:
פטורין מן הפסח. דצעה כוונה: ומן הפסח. משום דשכיחא
שכרות וקלות ראש: וחייבין בקריאת שמע. דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
משום

מסורת הש"ס

(א) פסחים כ: (ב) צרכות יא.
טו: כמדות ו: מ"ק טו.
(א) ו'ל' לביבא.

תורה אור השלם

1. ויהי אנשים אשר היו
טמאים לנפש אדם ולא
יכלו לעשות הפסח ביום
ההוא וקראו לפני משה
ולפני אהרן ביום ההוא:
במדבר טו
2. האנק דם מותים אבל
לא תעשה פאריך חבוש
עליך ונעליך תשים
ברגליך ולא תעשה על
שפם ולחם אנשים לא
תאכל: יחזקאל כו יו
3. וקפצתם חזיקם לאבל
וקל שיריכם לקויה
והעלית על כל מותנים
שק ועל כל ראש קרחה
ושמתיה פאבל יחיד
ואחריהה כיום מר:
עומס ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו דמיהו אביל
ואמר רבא דמנערי:
(ב) תוס' ד"ה משום וס'
אפילו היכא כ"ל ומינה
חיובא דפסח כ"ל ומינה
זמן ה' נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טמאי סת
מצוה וכו' שחבתן פספס
בו. עיין טורי אבן ר"ה דף
טו ע"כ ד"ה חייב אדם:

מסורת הש"ס

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כו.

עין משפט גר מצוה

ל' א מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה א סמג
עשין יט טו"ע א"ח ס'
ע ספ"ג א'
ל' ב טו"ע א"ח ס' לה
ספ"ג ח'
ל' ג מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ד סמג
עשין מג טו"ע א"ח ס'
מלך ספ"ג ח'
ל' ד מ"י טו"ע שם
ספ"ג ט'
ל' ה מ"י טו"ע שם
ספ"ג ז'
ל' ו ח מ"י טו"ע שם
ספ"ג ח'
ל' ז טו"ע שם ספ"ג א'
ל' ח מ"י טו"ע שם
ספ"ג ט'
ל' ט מ"י טו"ע שם
ספ"ג י'
ל' י ב מ"י טו"ע שם
ספ"ג י'
ל' יא סמג עשין מג
טו"ע א"ח ס' מלך
ספ"ג ז'
ל' יב מ"י פ"ד מהל'
תפילין הלכה טו טו
סמג עשין כ טו"ע א"ח
ס' מד'
ל' יג מ"י טו"ע א"ח ס' מ
ספ"ג יז'

לעזר רש"י

צינל"ש (צילצ"ש).
יחזיקים.
מורשיל"ש, מלוא הפה.

רבינו חננאל

דרגלא, הו גנו ארקתא
דגורא, אמר אן שלוחי
מצוה אן ופטרין, ת"ר
שומרי העיר ביום, פטורין
מן הסוכה ביום וחייבין
בלילה. שומרי העיר
בלילה, פטורין מן הסוכה
בלילה וחייבין ביום.
שומרי גנות ופרדסים,
פטורים ביום ובלילה.
חולין ומשמשיהן פטורין
מן הסוכה. ת"ר לא חולה
שיש בו סכנה אלא אפי'
חולה שאין בו סכנה, ואפי'
חש בעיניו או בראשו,
וכן הלכה. ואסיקנא חולה,
הוא ומשמשי פטורים
הסוכה, אבל המצטרע הוא
לכוד פטור. ואפי' אנו
מצטרע אלא משום בקי,
או משום סירחא וכיוצא
בה, פטור. וכל שכן אם
מצטרע בדבר שכלית
מאלו. כמה היא אכילת
עראי ששינוי שאוכלין
חוץ לסוכה, רב יוסף אמר
שהיה ושלח לגימור, אביי
אמר בדשעים בר כי רב
מדי ועייל ללילה. תי חדא
ישן אדם בתפילין שינת
עראי אבל לא שינת קבע,
בדמנתי ברישיה. ישן בין
קבע בין עראי, בדמפוס
סודרא עליהו. לא קבע
ולא עראי, בדנקיט להו
בדיס. תניא הישן בתפילין
וראה קרי, אוחזן בצרעה

חתן פטור מקריאת שמע. דטריד ושאר בני חופה חייבין לית להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה כדפירש בקונט' וקשיא דלי לית להו א"כ יתחייב חתן בסוכה ומשמע בדחתן פטור יותר מת"ק לכן נראה דקסבר חתן אין יכול לכוין דעתו כלל אפי' צפוק ראשון אצל שאר בני חופה יכולין לכוין ואקריאת שמע לחודיה קלי וכו' וכלוהו אחריני מודי לת"ק: **ומכל מצות האמורות בתורה. מאי דליתרין למישבז** הני אגב דמשבזניהו צצרימא קמיימא: **הולכי דרכים ביום.** כל זה נפקא דמשבזניהו כעין מדורו ששם שאלם צציהו אינו נמנע מללכת לדרך וכן נמנע דפטור לעיל מן הסוכה אינו נמנע כעין מדורו דלוי אדם דר צמקוס שמצטרע: **וחייבין בלילה.** כשאלם לן צלילה ציישוב: **פרצה קוראה** צנב. לאו משום דלית ליה לרצא דרעה דמשבז כעין מדורו דצרימא היא לקמן צפיקין (דף כח): **ואפי"ו חש בעיניו.** א"ע"פ שאין צו סכנה עין דסכנה אצד כסכנה נפשות אפילו לחלל עליו את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח). גבי עין שצדקה: **משום בקי.** וא"ע"פ שצ"ק (דף יב). דרש רבה דר הונא מומר לישן צלילת חמנים א"ע"פ שיש לה גג וא"ע"פ שגזירה שעה אין להלכה (א) (כרצה) דפירשמי שם: **תירתי (א).** תלת. פירש בקונט' שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל"ש צל"ש ויש ספרים שכתבו בהן תרתי תלת ציני והכל אחד כדמוכח לקמ"ל גבי לימא תהיו מיצמיה דרבי יוסף ואביי דשיעור צית הצליעה צלילה ולצדק סמך דטעיס צורצא מדרבנן ואילו לללה זה דוקא צפת דפירי לאו צעו סוכה דמסיק פרק בתרא דיומא (דף עט): **אבל שינת קבע א.** והא דלמרי פרק צמה טומנין (שבת דף מט. ושם) תפילין צריכין גוף נקי כאלישע עזל כנפים ואמר אביי שלל יפיה חזן ורצא אמר שלל ישן כזן ללוי דשירי ציני לישן דלש אסר אביי גופיה הכא אלא קסבר א"ע"פ שאינו זהיר צשינה כאלישע מניחין כיון דזהיר שלל יפיה דשינה גופה אינה אלא גזרה שמה יפיה: **הישן בתפילין.** ממון הלשון משמע דרבי יעקב שרי אפי' שינת קבע דלי לאו הכי צמאי פליגי וי"ל דכולהו מודו צשינת קבע דאסירי ופליגי צמילתיה דרבי נתן דבסמך דשרי לישן צתפילין ציוס שאין דרכו לישן שינת קבע וצלילה חולץ אפילו לשינת עראי דלמא ממליך וישן שינת קבע ור' יעקב לא חייש דלמא ממליך:

נטלו

אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ב"מנחם ראשו בין ברכיו עסקין רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא א"ה דנקיט להו בדיה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עליה וכמה עראי תני רמי בר יחזקאל כרי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי אוחזן בצרעה ואינו

משום ר' שילא אמרו חסן פטור. מקריאת שמע דטריד ושאר בני חופה חייבין וליה להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: **מגריא.** הלוקחין מהן כדי למכור ולהמלאן ללךך להס: **מוכי כנלם.** לצינל: **הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום** צכוכות משבזים כעין ישיבת ציתו כשם שלל השנה אינו נמנע מלכת בדרך צכמורה כך כל ימות החג שאינו יוס טוב לא הצריכו הכתוב למנוע: **הולכים לדבר מצוה פטורין ביום וצלילה.** א"ף על פי שאין הולכין אלא ציוס ומשום דטרידיס ודואגיס צמחשבת המצוה וצמיקוניה פטורין מן המצוה: **שלוחי מצוה א.** שצאנו לשמוע הדרשה ולהקציל פני ריש גלותא: **ארקתא.** על שפת הנחל: **שומרי גנות ופרדסים.** אין זיון משם: **עין מדורו.** בדרך שהוא דר כל השנה צציהו הוקיקמו מורה להניס דירמו ולדור כאן צכוכה עם מטומיו וכלי משמיו ומצמיותו ולי אינו יכול להצינל שם מפני העורח: **פרצה קוראה לגנב.** משל הדיוט הוא וא"ף כאן הגנב רואה אומר יושב צכוכה צלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרוח אחרת: **כריא דפירי.** כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשמורין ואין כאן פרצה קוראה לגנב: **רבי יוסף צייני.** יוסי החכם חריף שצדורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: **למגנא צלילתא.** וא"ע"פ שיש לה גג וגזירה שעה והו צלילו חוץ לסוכה: **משום בקי.** צינל"ש: **פרצה דגריגשתא.** קרקע צלנה שהיו טמין צה קרקעית הסוכה: **מצטרע.** שהסוכה מצטרע: **מדי או חלל.** שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורשיל"ש: **דטעיס צר צי רב ועייל לללה.** צכוקר כשהולכין צצית המדרש ודואג שמה ימשכו השמועות וטועם מלא פיו ושותה: **ירדס.** שמה תחטפטו שינה וישן קבע: **אצל לא שינת קבע.** שמה יפיה צהן: **מוסר שינתו לאחר ערבך ערבא צריך.** שמה א"ף הוא יסכב וישן: **צין צריכו.** דודאי לא ירדס: **רצא אמר.** לשמה ירדס לא חיישין הלכך צתפילין שרי וסוכה ליינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשינה ואין צה חילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו צכך הלכך זו היא שינתו וגבי תפילין דטעמא שמה יפיה צזה וצו משום אסור הפחה: **דנקיט להו צידיה.** לא קבע ולא עראי שמה יפלו מידו: **דמנחי צרישיה.** עראי מומר וקבע אסור שמה יפיה: **דפריס סודרא עליהו.** הימס אלא מרצאמיו צין קבע צין עראי דלא נמנה תורה למלאכי השרת: **וראה קרי.** צריך למלקן מרצשו צעור הקרי עליו: **ולא**

(א) [ערכין ג:]. (ב) [לעיל ג:]. (ג) [מספ"י פ"ב ה"ג]. (ד) [למקן ט: כח: ערכין ג:]. (ה) [ד"ה ללחוד צכוכות מהו אלא משבז היינו ישיבה דרך עיטוב והינו טעין מדורו מורש"ט סוף מ"ד]. (ו) [מספ"ה פ"ב ה"ג]. (ז) [ערכין ג:]. (ח) [ע"ז ג:]. (ט) [למקן ג:]. (י) [שם]. (יא) [נראה דהיינו רב אפי' הקדמין דלכ"כ א"ף יצוייר שאני היינו לו ה"א אפי' שכי קודם רבא כדלמא כחכות סה. וציוס שמת רבא טול רב אפי' כדלי' קידושין עב:]. (יב) [גמ' כח:]. (יג) [למקן חל:]. (יד) [נראה דהיינו רב אפי' הקדמין דלכ"כ א"ף יצוייר שאני היינו לו ה"א אפי' שכי קודם רבא כדלמא כחכות סה. וציוס שמת רבא טול רב אפי' כדלי' קידושין עב:]. (טו) [נראה דהיינו רב אפי' הקדמין דלכ"כ א"ף יצוייר שאני היינו לו ה"א אפי' שכי קודם רבא כדלמא כחכות סה. וציוס שמת רבא טול רב אפי' כדלי' קידושין עב:]. (טז) [נראה דהיינו רב אפי' הקדמין דלכ"כ א"ף יצוייר שאני היינו לו ה"א אפי' שכי קודם רבא כדלמא כחכות סה. וציוס שמת רבא טול רב אפי' כדלי' קידושין עב:]. (יז) [נראה דהיינו רב אפי' הקדמין דלכ"כ א"ף יצוייר שאני היינו לו ה"א אפי' שכי קודם רבא כדלמא כחכות סה. וציוס שמת רבא טול רב אפי' כדלי' קידושין עב:].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה משום בקי וכו' הלכה כן בדפוסים:

מוסף רש"י

שלוחי מצוה אן.
להקציל פני ראש גולה.
דחייב אלס להקציל פני רבו צנל ופטורין. כדמנן שלוחי מצוה פטורין.
מן הסוכה (טע"ה).
כדטעיס בר כי רב.
דהיינו צלילה. דכילת אולס הנלל צלילה אתה היא. כדלמריס צין בתרא דיומא (פ). מלל האולס אסר יאלל (קטן כו:).

רבינו חננאל

משום ר' שילא אמרו, חתן פטור, וכל השושבינן וכל בני החופה חייבין. תניא ר' חנניה בן עקיבא אומר (מכורין) [וכחין] ספרים ותפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן. וכל העוסקים במלאכת שמים, לאחיות מוכרי תבלת, א שתחייבין בקריית שמע, ופטורין מן התפילה ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק במצוה פטור מן המצוה. ת"ר הולכי דרכים ביום, פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. פטורים בלילה וחייבים ביום. הולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה, כדבר חסדא ורבה בר בר חנה, הו אנו לשבתא

עין משפט
נר מצוה

מד א טוש"ע א"ח ס'י
רלג סעיף א:
מה ב טוש"ע א"ח ס'י ד
סעיף טו:
מו ג טוש"ח ס'י רלג:
מז ד מ"י פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כה סמג
עשין כב טוש"ע א"ח ס'י
מ סעיף ו:
מח ה ו מ"י פ"ו מהל'
סוכה הלכה ו סמג
עשין מז טוש"ע א"ח ס'י
מרגל סעיף ג:

ואינו אחוז בקביצה, פי
הוא, השביל, דברי ר'
יעקב. והמנים אמורים
שם ארץ שנת ערא,
והוא על הדרך קבע
אמה, אבל שינת קבע
ויתר מזה [אמר]. אמר
האור לארץ לארץ ליש
היותו ותר שמינת הסוס,
והוא שתר שמינת ר' מנא ר'
יוסי אמר הילדים, בזמן
שנשיתר עמם, וחוצץ
כזו ביום וכן בלילה,
ואחר כך שנים. ואשקין
מפני בעל קרי אמר
בתפילין, ושנינו מפני
שרגלינו בטומאה. (ת"ש)
בעל קרי ינו
בתפילין. ח"י שכן
ושמיש שבת בתפילין,
אין אחוז אל בריצה
אלא בעצמה, עד שישול
ידיו היסוד מראשו, מפני
שהיה עסקיתו ור'
שמיש שהיה לרין ורין
כזו לטועם השביל
כזו. ח"י אל שהלה כזו
אלא שרצו להחמיר על
עצמן, אל הלה, אוכל
אין אכול ערין חזן
לטהות, והרצה להחמיר
על עצמן חמיר.

מסורת הש"ס

(א) יומא עט, (ב) [עפרש"י
שבת קנד: ד"ה שמים
בידי אדם], (ג) [ורבוען
יעזב"ל], (ד) [לא אדע מקומו
בדקדקושין ע: ברש"י ד"ה
כי כוזי וכתובות קיא.
אסור לזאת כו' לא פירש
ועי' בגיטין ד,]. (ה) [לעיל
כה,].

תורה אור השלם

1. עד מתי עָצַל תִּשְׁכַּב
מתי תִּקּוּם מִשְׁנִיתְךָ:
משלי ו ט

גליון הש"ס

רש"י ד"ה במיעל וכו'
דמפרש במקום אחר. עיין
בתשובת נודע ציחוד
מהדורא תניינא חא"ח סי'
כ.

לעזי רעט"י

אלצ"ש (אלייני"ש).
נשימות.

מזוסף רע"י

העולם לסוכה. כל
כניסה לסוכה נקטת בלשון
עלייה במסכת סוכה, לפי
שירובן עשין סוכותיהן
(שבת קנד:).
במפתח וכו'. שלשה
קולין נהג בו, אחת שלא
נעל ידיו אלא המפה כך
ידיו משום איננות הדעת
והזמן לסוכה כללו ולא ביד
אחריו (יומא עט:).

וְלֹא יֵאָחַז בְּקִלְעָה. הֵן תְּפִילִּין עֲלֵמָה דְּפֻס מוֹשְׁבָן וְלִשְׁעֵינָּה וְדוּמָה לוֹ בְּצִמְחָה' גִּיטִין בְּהִנְחָקִין (דף נח.) אֲרֻבַּעִים סָאָה קִלְעֵי תְּפִילִּין: לִישָׁן בְּצִיּוֹם. מִפְּנֵי בִטּוֹל מִזְרָה: דְּמַר. רַבָּה בַר נַחֲמָנִי: כִּרְבִּי דִּמְמֵנוּ לְמַד מִזֶּה שֶׁיֵּשׁ רֵב בְּצִיּוֹם כְּשִׁיעוֹר זֶה: דְּרַב כְּרִבִּי וְרַב

ואינו אווזו בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים
אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
מאה אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
שיתין נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרכ
ודרכ דרבי ודרבי כדדוד כדדוד כדסוסיא
ודסוסיא שיתין נשמי אביי הוה ניים
כדמעיל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה
רב יוסף יעד מתי עצל תשכב מתי תקום
משנתך ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם
חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה
לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
תפילין אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן
עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ת"ר
ישכח ושמש מטתו בתפילין אינו אווזו לא
ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם
מפני שהידים עסקניות הן: **מתני'** ^אמעשה
הביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כתבות ודלי של מים
ואמרו ^בהעולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק ^גאוכל פחות מכביצה נטלו במפה
ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
גמ' מעשה לסתור חסורי מחסרה והכי
קתני ואם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום ויהרא ומעשה נמי והביאו
לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כתבות ודלי של מים

[illegible]

מסורת הש"ס

אכל סוכה אפי' כדכיה נמי לא:
מתני' י"ד **סעודות**. ובגמרא
מפרש טעמא: אין לרבי קצצה. אם
רצה להתענות אין אנו זקוקין לו אלא
אם יוכל לא יחל חוץ לסוכה: **חזן**
מליני י"ט **הדרון**. שאינו רשאי
להתענות כדליף בגמרא: **ישלים**.
סעודתו זאת ד"ט האחרון בשמיני
עזרת ואע"פ שאינו בסוכה ובגמרא
פריך ענה: **גמ'** **מכאן** ואילך
רשות. דהכי גליפין לה צ"ב בתרא
דפסחים (דף קכ.) ששת ימים תאכל
מזאת וביום השביעי עזרת מן שביעי
רשות אף ששה עשרות לפי שהשביעי
בכלל שבעת ימים תאכל מזאת
ויאן מן הכלל ללמד שהכלית מזאת
האמור בן אינו חוצה אלא אם באת
לארץ תרא ארצותיה ואלא לאו תרא

(א) רש"י ד"ה מכאן וכו'
תאכל מצות היה וילא:

לילה הראשון חובה
מבאן ואילך רשות.
שזם רוצה יכול לאכול בשר
בלא לחם או להשתענות
(פסחים קכ.). תרגימא.
לפתן (יומא עט:).

ואקשינן מדר' (יצחק)
[צדוק] דר(ך) שנתנו לו
אוכל פחות מכביצה, אכלו
חזן לסוכה במפה בלא
נטילת ידים ובלא ברכה.
דיקנן מינה לא כביצה
בעיא סוכה, וקשיא לרב
יוסף דאמר שטים ושלש
לגימות היא אכילת עראי
שאוכלין חזן לסוכה,
ולאבי דאמר כדאבי
בר רבי ועייל לכלה.

ואמרו העולם לסוכה וכשנחנו לו לרבי צדוק
 אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו
 חוץ לסוכה ולא בירך אחריו הא כביצה בעי
 סוכה לימא תיהוי תיובתיה ⁶ דרב יוסף
 ואב"י דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה
 לא בעי הא כביצה בעי נטילה וברכה:
מרתני רבי אליעזר אומר ארבע עשרה
 סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת
 ביום ואחת בלילה ⁷ י"חכ"א אין לדבר קצבה
 חוץ מליל יו"ט ראשון של חג בלבד ⁸ ועוד
 אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [ליל] יום טוב
 הראשון ישלם לילי יו"ט האחרון של חג
 העכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל
 זה נאמר ימעות לו יוכל לתקון וחסרון
 לא יוכל להמנות: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר
 תשבו ⁹ כעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת
 בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן
 כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא
 אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי
 לא אכיל אי הכי אפי' לילי יום טוב ראשון
 נאמי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק
 נאמר כאן חמשה עשר ונאמ' חמשה עשר בחג
 המצות מה להלן ¹⁰ לילה הראשון חובה
 ממכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון
 חובה מכאן ואילך רשות והתם מגלן אמר קרא
 בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:
 ועוד א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע
 עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה
 ביום אחת ואלת בלילה אמר ברא א"ר
 אמי חזר בו ר' אליעזר משלים במאי אילימא
 בריפתא סעודה דיומיה קא אכיל אלא מאי
 ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמי הכי
 אם השלים ¹¹ במיני תרגימא יצא שאל
 אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי
 אליעזר כגון אני שאיני גייל לאכול אלא
 סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת
 ואפטר אמר לו בכל יום ויום אתה ממשיך
 פרפראות לכבוד עצמך ועכשיו אי
 אאתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד קונך
 ועוד שאלו כגון אני שיש לי שתי נשים
 אחת בטבריא ואחת בציפורי ויש לי שתי
 שוכות אחת בטבריא ואחת בציפורי מהו
 שאוכל מסוכה לסוכה ואפטר אמר לו לא
 ששאיני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל
 מצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומר

ר הפת ויאכל: מהו
 ש צו ולמחר צו: ציטל
 עליו כזר איצדן למפרע
 צ כל ז' צסוכה אחת:
 אין

וישאלני דבעי מית דגן לס
! אגריפס משמע דלא פס
עודות בעי וצירושלמי מש
: **במיני תרגימא**. פי'
עמ: (וס) דפירי לא בעי ס
ני תרגימא נמי מיני פירי ני
סמלפתין בהן את הפת ואין
וס גבי מן שהוא במקום פת

הא כביצה בעי נמי לאביה. ולא
מישחרי צמפה דחיישין דלמא
נגע כדמסיק פ' כל הנזר (חולין דף
קו:) ומיהו מימה דהא ר' דקוק כהן
היה כדפרישי' וא"כ אפי' כביצה שרי
צמפה בלא נטי' כדאמר שמואל התם
המירו מפה לאוכלי תרומה ולא
המירו מפה לאוכלי טהרות:

יליף בגורה שזה נאמר
 כחן תשבו ונאמר להלן ופסח אהל
 מועד תשבו יוםא וילילה בשבעת ימים
 מה ישיבה הנאמרה להלן עשה זה
 אהת לילות כדמיים אף ישיבה האמורה
 כחן עשה זה לילות כדמיים וטעמא
 דרבנן מפרש ר' יוחנן בשם רבי
 ישמעאל נאמר חמשה עשר בפסח
 ונאמר ט"ו בחג מה ט"ו הנאמר
 בפסח לילה הראשון חובה ושאר
 לילות הימים רשות ק"ו הנאמר
 לילה הראשון חובה ושאר כל הימים
 רשות חזרייא צעו אי מה להלן עד
 שיכנס למנח כשהוא תחלה אף כחן עד
 שיכנס לקסיה בתחלה ר' יוחנן צעי
 אי מה להלן עד שיאכל כית דגן מנח
 אף כחן עד שיאכל כית דגן בסוכה:
אי כחן עד שיאכל ואי כחן לא אכיל.

כלל דאי אפיל חייב לאכול
בצדקה כדאמרינן לעיל ומשמע הכא
דבייט לא הוי חובב ואי צעי לא
האפיל כלל וזו מילי י"ט הראשון ולפי
זו טעם וזה האירע של י"ט
בצדקה המזון אינו צריך לחזור והא
דאמר' פ' שלשה שאכלו (בבבא דף מט)
בשמות י"ט דלא קני ליה דלא אכל
אשם טעם חזר לה מיתוסמא אכל
בבבלי י"ט הראשון של פסוק וצילי
י"ט הראשון של חג והא דאשכחן
בבב' ב' דבילה (דף טו) ובפ' אלו
דברים צפסחים (דף סה) גבי י"ט
חלקהו חזקו לה' וחזקו לכם חזקו
אפלה וחזקו לבית המדרש דבבי
ר' יהושע אפשר צבישרא ופירי דאין
צבן צדקה המזון ולא צעי הזכרת
י"ט אכל לילי י"ט הראשון של חג
לא קני בלא פת חזקו דליפני מחג
המנוח אשם ג' דלר' אליעזר אמרינן
האכל חמנים גומר שאין לדבר מצוה
דאכלה דמשלים צ"ט האחרון פריך
לדלכא סוכה: חזר בו ר' אליעזר.
אכל חמנים גומר שאין לדבר מצוה

ואם רצה להתענות ולענה חוץ מלילי י"ט הראשון וזהא מיהא פליג
ועליהו דקסבר יט לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבן י"ט ראשון
ב"מ אחרון כך פ"י בקונטרס ולישגא דישלים ואם השלים לא
תשלומין תשלומי אלא לאו השלמה חשבון של י"ד ספרות
יעוד כיון דמנחה יפסיק לא מניין שיהא תשלומין למנחה של לילה
ת"י י"ט הראשון של חג כמו גבי מנחה והכא אמר' דישלים במיני
ר' אליעזר בסעודה אחת לך נראה לפרש חור בו ר' אליעזר
ראמז' ר' אחא למנחה חסודה כלומר לבתחילה צריך לאכול בסוכה
קונטרס בגון פירות וביסקין וקפלוטות ובזוילין ואי אפשר לומר
ב"מ דריק מהכא ואי כ"ד פירות בעי סוכה לישלים דוחי
מ"מ משמע דאי פירי לא בעי סוכה אין השלמה מועלת בפירות ומיני
מוד מנחל שיעילו מיני תרבינא להשלים שלש סעודות של שבת דשאי
פ"י בזאנו להשוותם לא נפיק בפירות דפרש"י דלא מהני גבי סוכה (א):

ממ א ב מיי' פ"ו מהל'
סוכה הלכה ז סמג
עשין מג טוש"ע א"ח סי'
תרלט סעיף ג:

פרונגו"ש (פרגו"ט).
מטעמים.
שקל"ק (שינישק"ל).
ממונה על משק הבית.

אומרים עליו המוציא.
התיכון פחות מכביצה אין
אומרים (לפניו) [עליו]
ג' ברכות, מעתה אין
אומרים לפניו המוציא.

וְשֵׁנִי ר' אחא, לְשֵׁנִי
הַמִּין נִצְבָּה, חֲלוּרִי בְּ
שָׁנִים אֶלֶּם, לְכָרֹת
אֲמִירִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.
וְלֵאמֹר, ר' אֱלִיעֶזֶר אֵם
ר' סַעדֵת וְר' אֲבִים
אֲבֹל כְּסֻכּוֹת אֵת כִּים
בְּלִילִה, וְחֲמִשִּׁי
אֲמִירִים אֵם אֲבִים
עַל רֹאשׁ אֵת אֲבִים
טוֹב הָרֵאשִׁין בְּלִד, כִּי
שִׁשְׁנֵן בְּ[חֲמִשִּׁי], דָּמֵר
בְּ[חֲמִשִּׁי] וְחֲמִשִּׁי
בְּהַמֶּלֶךְ אֵת שֶׁנָּה
וְחֲמִשִּׁי יִשְׁבֵּה עֵץ יִדֵּה,
מִסּוּכֹת יִשְׁבֵּה עֵץ יִדֵּה
מִן הַגַּח הָרֵאשִׁין
בְּלִילִה הָרֵאשִׁין
שֶׁנָּה עֲבֵר הָאֵלֶם מִצּוֹת,
הַכּוֹב עַל חוּבָה, אֵם
הַגַּח מִסּוּכֹת יִשְׁבֵּה עֵץ
יִדֵּה, אֵם אֲבִים כְּסֻכּוֹת,
כִּי אֲבִים לְכָרֹת
מִצּוֹת וְחֲמִשִּׁי אֵת שֶׁנָּה
עוֹד אֵם אֲבִים לְכָרֹת
עַל שֶׁנָּה אֵת אֲבִים לְכָרֹת
הָרֵאשִׁין, וְהַגַּח חוּבִי מִן
הַגַּח לְכָרֹת בְּלִי עַל
שִׁמְרֹת, וְהַגַּח חוּבִי עַל
עֵץ טוֹב הָרֵאשִׁין, אֵם
חֹר חוּב ר' אֱלִיעֶזֶר,
וְאִיבָקָם בְּ[חֲמִשִּׁי] וְהַגַּח חוּבִי
בְּמִין תְּרִימָה, יִנָּה ר' אֱלִיעֶזֶר
אֲמִירִים

עין משפט נר מצוה

כו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) נעיל ט"ז, (ב) נעיל
(ג) נעיל ט"ז, (ד) נעיל
ט"ז, (ה) נעיל ט"ז, (ו)
נעיל ט"ז, (ז) נעיל ט"ז,
(ח) נעיל ט"ז, (ט) נעיל
ט"ז, (י) נעיל ט"ז, (יא)
נעיל ט"ז, (יב) נעיל ט"ז,
(יג) נעיל ט"ז, (יד) נעיל
ט"ז, (טו) נעיל ט"ז, (טז)
נעיל ט"ז, (יז) נעיל ט"ז,
(יח) נעיל ט"ז, (יט) נעיל
ט"ז, (כ) נעיל ט"ז, (כא)
נעיל ט"ז, (כב) נעיל ט"ז,
(כג) נעיל ט"ז, (כד) נעיל
ט"ז, (כה) נעיל ט"ז, (כו)
נעיל ט"ז, (כז) נעיל ט"ז,
(כח) נעיל ט"ז, (כט) נעיל
ט"ז, (ל) נעיל ט"ז.

תורה אור השלם

1. חת הדין תעשה דף
שבעת ימים באספק
מקורו ומקורו:
דברים טו יג
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים ונענך עץ
עבת וערבי נדף
ושמחתם לפני יי'
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג ב
3. בפסח תשביו שבעת
ימים של פסח
וישאל ישובו בפסח:
ויקרא כג ב
4. ותקחתם הבקף בכל
אשר תאונה ופרי בקר
ויבצאו וביין ובשכר ובכל
אשר תשאלו ופרי
ואכלתם שם לפני יי'
אלהיכם ושמתם אתה
וביתך:
5. ויאמר מדרש את
הקבץ אליו והיום לא
חדש ולא שבת ותאמר
שלוש: מלכים ב ד כג

מספר רש"י

ואין עושין סוכה
בחולו של מועד. אם
לא עשה מחילה (ועי'
ל) ולקחתם לכם
וכי' משלכם. לנס
לא מפני שהפליגו
בדברים. והפרישו לדברים
אחרים אלס המטות
לחות כשתי ידע להשיב
אלו ידע היה אלס לא אמר
דבר שלא שמו מרבו (ויח)
(טו). פקק החלון. טון
ארובת הגג (שבת קלז).
בזמן שקשור ותלוי.
שאיט נגדו נקב. שהחל
הוא קשור בו איט מגיע
לאין (שם קכח). ואם
דמיון מוסקף על בזמן
(שם) דמיון לבונה, שמוקף
על מיתת הבית, ואע"פ
שארע הוא שהי יחזור
ופתחו (ערוך ד' טו).

אין יוצאין מסוכה לסוכה. לכולל זהו ולישן זהו או היום זהו ומחר
זהו: ואין עושין סוכה בחולו של מועד. מי שלא ישב בסוכה י"ט
הראשון: עשה סוכה לנס חג של שבעת הימים. שמעת מינה דאין
עושין סוכה בחולו של מועד דאיה לנשבעה ושומעין מינה דאין יוצאין

מסוכה לסוכה דאם כן ללא סוכה
לשבעה היא: פשיטא. דהא סוכה
שבעה היא: מהו דתימא האי אחריני
היא ואינה לשבעה קמ"ל. הואיל וישב
בה ב"ט וזו להשלים היא סוכה שבעה
קרינא ביה שמשלומין לראשונה היא:
לנס משלכם. להוילא את הגזול ואת
השאלו: כל האזנה ישבו בסוכה
כסבי. דמשמע סוכה אחת לכל
ישראל שישבו זה זה אחר זה ואי
אפשר שיהא לכולן דלא מטי שיה
פרועה לכל חד אלא ע"י שאלה:
צניפיים. בחולו של מועד: וקטן
שנסגור. נחמו לו ז' שערות במועד
ואתא האי כל לרביי שמושה סוכה
בחולו של מועד מה שאין כן במחצית
קודם לכן כדאמר ר' אליעזר לעיל:
ורבנן כיון דאמרי עושין סוכה בחולו
של מועד. ואפי' מי שמחזיק קודם
לכן ולא עשה מו לא אינטריך האי
לרביי דכ"ש הוא: כרגל. י"ט ראשון
והלך אללו מערב י"ט: אינך משוכני
הרגל. הואיל ולא עמדת צדיקך אלס
אשחק: משנה אני את העללנין.
אע"פ שלא בצביל הרגל מתעכבים
שהרי כל ימות השנה אינן יוצאין
ממדת עלילות אע"פ משכנתו אני:
מדוע את הולנס וגו'. בעלה של
שונמית אמר לה כשאמרנה לו אלכה
וארואה עד איש האלהים ואשובה:
הא דאזיל ואפי' ציומיה. ומשמח
שמחת החג עם אשתו חייב להקביל
פני רבו כגון עשר שבתות המטוס
או על ידי ערוב: שבעה כפופים
של יוחנן כו'. לקמיה פריך הא אמר
ר' אליעזר משנה אני את העללנין:
מהו שאפרוש עליה סדין. ללל שלא
תחופך השמש מי אסור משום מוסקף
על אלס ערבי צבעת או לא: אין לך כל
שבת כו'. השיאו לדבר אחר כדאמר
לקמן (דף כח). שלא אמר דבר אחד
שלא שמוע מפי רבו: שלא העמיד שופט.
מושיע את ישראל. אותן שהיו משמח
יהושע ועד שמואל שמשח שאלו למלך
יהושע מאפרים אהוד מצנימין גזעון
ממנשה הרי מצני רחל שמשון מדן
ברק מקדש מנפתי הרי מצני צלחה
אכלן זה בזעזע מיהודה עלי מלוי תולע
מיששכר אלון הזבולני מוזבולן אלו
מפוסקים אלס עתניאל ופתח שצניח
ויאיר ועבדון לא ידעתי שמות שצניח
ומראובן ושמעון גד ואשר לא מלאכי
מפורש: הגיע חמה. מתפשטת
ומתקצרת אלס: מלכים על פי
נביאים. שאלו דוד ע"פ שמואל:
ויאל. שלא לרע להמיר את הדבר:
לא מפני שהפליגו בדברים. מה
שהשיאו לדבר אחר לא הפליגו היינו
ולדמותו שלא ללמדו תורה נתכוון
אלס שלא אמר דבר כו': אין יוצאין

מהו דתימא כיון דנפלה אחריתי היא. יש ספרים שכתוב בהן
קמ"ל כיון (דצדדי) קעבד איהי היא משמע לפי שזונה
אומה צחות ענין: כל האזנה בישראל ישבו בסוכות. משמע

סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה זה אחר זה ואי אפשר שתהא
של כולם דלא מטי שיה פרועה לכל
אחד אלא על ידי שאלה כך פירש
צקונת' ועל חס דחק דכיון דכתב
לך למעוטי דשומפין משמע כדמוכה
בראשית הגז (חולין דף קלו). גבי
מרומה וחלה ופאה ועוצה דקא חשיב
הסם ואפי' אחריו נמי דכתיב ביה
לנס לשון רבים אמרינן ביה נוחלין
(ב"ב דף קלו): האמין שקטו אחריו
בתפיסת הבית ונטולו אחד מהם
ויואל בו אם יכול לאלו כגון דאיהא
אחריו כיואל בו לכל חד וחד יאל
ואם לאו לא יאל ללנס משמע שיהא
כולו שלו ולא מקצתו ולא דמי לצנדינס
וערסותינס ומתומותינס דפרק
ראשית הגז (חולין דף קלו). דשל
שומפין צכללו והא דכתיב לנס לשון
רבים משום דאיעבי ליה למיכתב
ולקחתם לשון רבים דלרשין פרק
לולב וערבה (לקמן דף מג). שתהא
לקיחה לכל אחד ואחד (ומרבינן)
סוכה אחת לכל ישראל שמוע מינה
דלא דרשי לך למעוטי שאלה ומוקמי
ליה למעוטי גזולה ומיהו קשה הא
גבי צניח מרבינן דשומפין מדכתיב
גדיהם וממעטין שאלה מדכתיב
כסות צפ' ראשית הגז (חולין דף
קלו). וא"כ הכא נמי נידרש הכי
ולפירוש הקונטרס נחא דעל
כרחי יוצאין בשאלה מדמרבינן סוכה
אחת לכל ישראל ומיהו דלר' אליעזר
דבעי סוכה שלנס אין שנים יוצאין
בסוכה כל א' לעולם ויהא נרץ לכל צני
הבית סוכה לכל אחד וא' ושמה הוה
מרבי מדכתיב תשבו כעין מדורו
(שומפין) שיכולים לישב יחד בסוכה
אחת ומה שנהגו כל הקהל לקנות
אחריו בשומפין לללל צו דעתן
להקנות כל א' חלקו לחצירו בשעה
שהוא מצדק על מנת להחזיר דצביל
שנשתקף צו לא גרע ממנה על
מנת להחזיר דשנה ממנה:

פקק החלון. פירשנו לעיל דפרק
קמא (דף טו): גבי שכתו
ולא הציאו אומר בזמן שחלוי
כל

ברבי אלעאי בקיסרי ואמרי לה בקיסריו והגיע חמה לסוכה אמר לו שלא
שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של
העמיד ממנו שופט הגיע חמה לחצי הסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה
סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבת מישאל של אמר לו מהו שאפרוש עליה
שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי נביאים הגיע חמה למרגלותיו של
ר' אליעזר נטל יוחנן סדין ופירש עליה הפשיל ר' אליעזר מליתו לאחוריו ויצא
לא מפני שהפליגו בדברים אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו
לעולם היכי עבד הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה רגל אחר
הוא והאמר ר' אליעזר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל שבת
הוא ותופשום ליה מדידה רתנ' פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקשור
ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו יוחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין
התם

מסוכה לסוכה כו'. והיאך הניח שבת שבת הרגל את סוכתו שהיה דר צלד דכתיב (פסחין ד' לז): אחר ר' אליעזר ללוד:
רגל אחר סוכה. כגון ערבת והיו יושבין בסוכה משום איר: ופשוט ליה מדידה. שלא תפרוש עליה סדין דאסור להסוקף על אלס ערבי: עשור
וטלוי. שם כל עשה: פוקקין צו. כיון דמתוקן ועומד לך אין זה לא צונה ולא מוסקף: ואם לאו אין פוקקין צו. דמוסקף הוא על סמיכת אהל:
התם

ג א מיי פ"י מהלכות
סוכה ללנס טו חמג
עשין מנ טו"ע א"ח ס"י
תלנ סקיף א:
ב א מיי פ"ה מהלכות
סוכה ללנס טו חמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלנ סקיף ב:
ג א מיי פ"ה מהלכות
סוכה ללנס טו חמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלנ סקיף א:
ג א מיי פ"ה מהלכות
סוכה ללנס טו חמג
עשין שם טו"ע א"ח ס"י
תלנ סקיף א:

רבינו חננאל

אין יוצאין מסוכה לסוכה
כו'. יוחכמים אומרים,
יוצאין מסוכה לסוכה
(ועושין סוכה) בחולו
של מועד. ועוד אמרו,
חכמים אע"פ שאמרו אין
אדם יוצא מלולבו של
חבירו, אבל יוצא הוא
בסוכתו של חבירו. שנאמר
כל האזנה בישראל וגו',
מלמד שכל ישראל ארין
לישב בסוכה אחת. והאי
דכתיב תעשה לך, למעוטי
גזולה אבל שאולה כשרה
כל המועד. ועוד אמרו,
אליעזר ששבת בסוכה ברי'
יוחנן בן אלעאי, הגיעה
חמה בשבת סוכה, אמר
לו מהו לפרוש עליה סדין,
אמר לו אין שבט מישאל
שלא העמיד שופטים כו'.
הגיע חמה במרגלות ר'
אליעזר, עמד ר' יוחנן
ופרש עליה סדין. הפשיל
ר' אליעזר טליתו ויצא.
ואסיקא שבת היתה, שלא
היה ר' אליעזר יוצא מביתו
ברגל. ולמה לא השיבו,
מפני שלא אמר דבר שלא
שמע מרבו מוטלם. ואמאי
לא פשט ליה מדידה,
דתנן פקק החלון ר'
אליעזר אומר בזמן שחלוי
וקשור פוקקין בו.

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

הַשְׁוֶה הַכְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֹנְשֵׁי שְׁבוּתָהּ אֲמַר אֲבִי לְעוֹלָם סוֹכָה הַלֵּכְתָּ וְאִיצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא תִּשְׁבּוּ כַּעַן תְּדוּרוֹ מִה דִּירָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אֶף סוֹכָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ קמ"ל רַבָּא אֲמַר אִיצְטְרִיךְ ס"ד אֲמִינָא יִלְיָף חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר מַחֲגֵי הַמִּצְוֹת מִה לְהֵלֵךְ נָשִׁים חַיִּיבוֹת אֶף כָּאֵן נָשִׁים חַיִּיבוֹת קמ"ל וְהִשְׁתָּא דִּאֲמַרְתָּ סוֹכָה הַלֵּכְתָּא קְרָא לְמָה לִי לְרִבּוֹת אֶת הַגֵּרִים סד"א יְהוֹזֶרֶת בִּישְׂרָאֵל אֲמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא אֶת הַגֵּרִים קמ"ל יוֹם הַכְּפוּרִים מִדְּרַב יְהוּדָה אֲמַר רַב נִפְקָא לֹא נִצְרַכָּא אֲלֵא לְתוֹסַפְתָּ עֵינְיִ סד"א הוּאִיל וּמִיעֵט רַחֲמֵנָא לְתוֹסַפְתָּ עֵינְיִ מַעֲוֹנָשׁ וּמֵאֻהֲרָה לֹא נִתְחַיֵּבוּ נָשִׁים כָּלֵל קמ"ל: אֲמַר מִר כָּל לְרִבּוֹת אֶת הַקְטָנִים וְהַתָּנִן נָשִׁים וְעַבְדִּים וְקְטָנִים פְּטוּרִין מִן הַסּוֹכָה ל"ק כָּאֵן "בְּקֶטֶן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינוּךְ כָּאֵן בְּקֶטֶן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִינוּךְ "קֶטֶן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינוּךְ מִדְּרַבְנָן הוּא מִדְּרַבְנָן וְקָרָא אִסְמַכְתָּא בַּעֲלֻמָּא הוּא: קֶטֶן שְׂאִינּוּ צִדִּיק לֵאמֹר כו': "הִכִּי דְמִי קֶטֶן שְׂאִינּוּ צִדִּיק לֵאמֹר אֲמַרִי דְבִי ר' יוֹאֵל כָּל שִׁפְנָהּ וְאֵין אֲמִנו מִקְנַחְתּוֹ רַבִּי "שְׁמַעְיָן" אֲמַר כָּל שְׁנַעוֹר מִשְׁתָּנוּ וְאִינוּ קוֹרֵא אֲמַר "אִמָּא גְדוּלִים אֵין קוֹר אֲלֵא "אִימָא" כָּל שְׁנַעוֹר וְאִינוּ קוֹרֵא אֲמָא אֲמָא: מַעֲשֶׂה וְיִלְדָּה כָּלְתּוּ כו': מַעֲשֶׂה לְסַתּוֹר חֲסוּרִי מַחֲסֵר' וְהִכִּי קִתְּנִי וְשִׁמְאִי מַחֲמִיר וּמַעֲשֶׂה נְמִי וְיִלְדָּה כָּלְתּוּ שֶׁל שִׁמְאִי הֲזֹקֵן וּפָתַח אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְסִיכָךְ עַל הַמַּטָּה בְּשִׁבְלֵי הַקֶּטֶן: מִתְנִי' כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲדָם עוֹשֶׂה סוֹכְתוֹ קִבֵּעַ וּבִיתוֹ עֲרָאִי יִרְדּוּ גִשְׁמִים מֵאִמְתִּי מוֹתֵר לַפְּנוֹת מִשְׁתַּסְרַח הַמִּקְפָּה מִשְׁלוּ מִשָּׁל לְמָה הִדְבֵּר דּוּמָה לְעַבֵּד שְׂבָא לְמוֹזֵן כּוֹס לְרַבּוֹ וּשְׁפָךְ לוֹ קִיתוֹן עַל פָּנָיו: גַּמ' ת"ר יֵכֶל שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲדָם עוֹשֶׂה סוֹכְתוֹ קִבֵּעַ וּבִיתוֹ עֲרָאִי כִּיצַד הָיוּ לוֹ כְּלִים נָאִים מַעֲלָן לְסוֹכָה מִצְעוֹת נְאוֹת" מַעֲלָן לְסוֹכָה אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ וּמִטְיִיל בְּסוֹכָה מִה"מ ס"ד ת"ר יִתְשְׁבוּ כַּעַן תְּדוּרוֹ מִכָּאֵן אֲמַרְוּ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים עוֹשֶׂה אֲדָם סוֹכְתוֹ קִבֵּעַ וּבִיתוֹ עֲרָאִי כִּיצַד הָיוּ לוֹ כְּלִים נָאִים מַעֲלָן לְסוֹכָה מִצְעוֹת נְאוֹת מַעֲלָן לְסוֹכָה אוֹכֵל וְשׁוֹת' וּמִטְיִיל בְּסוֹכָה וּמִשְׁנֵן בְּסוֹכָה אִינִי וְהֵאֱמַר רַבָּא מִקְרָא וּמִתָּנָא בְּמַטְלִלָתָּ וְתוֹנִי רַבִּי מִמַּטְלִלָתָּ ל"ק יֵהָא בְּמִגְרַם הָא בְּעִיּוּנִי

ומהשואה אשה לאיש וכן צ"י נגמר
אין האשה נחלת (שם ד' מו:) אין האשה נחלת
ומדכתיב איש ולא אמר"י השואה אשה
וי"ל דלענין פירוש שנתמרה
בשלוש זכר ואכל דלמרחיק השואה הכמו
אבל אצלם לא דלחא מיימי לה צריש
היכל דכתיב איש ממעטין אשה
ומייהו קשה דצ"י שור שנגח ארבעה
ומתשמה (צ"י ד' מד:) אמר שור שור
שור שבעה (לפי"ד ש' ארבעה גבי שור
הואם לא כתיב ביה שור איש
גם צעיו יומת
אמר אלף לשון שור וממנו י' בו
איש יתור הסיימי מעט שמואל י' ש
אזיל לאו דרבי"י רמנא אי נמי משום
דדרשינן בפרק ד' וה' (שם דף מד.)

נגמיה למיה נגמיה למקין הוה ילפי
ממיה מוקין דכמיה צוה כי יגה
שור אשׁ: (ד) **לרבות** הגרים.
דס״ד ישראל ולל גרים כי האו גוונל
אשכחן פרק כל המנחות בלות (מנחות
דף סא: ושם) גזי מנופה דלמרי׳ אין
לי אלא בני ישראל גרים ועבדים
משוחחרים מניין ת״ל המקריב וכן
בפרק הערל (יבמות דף קז: ושם)
ובספ״ק דכריתות (דף קז: דבר אל
בני ישראל אשה כי תזרע אין לי
אלא בני ישראל גיורת ושפחה
משוחחרת מניין ת״ל אשה ותימה
בפרק אלו הנתנאין (סנהדרין
דף פו: ושם) גזי גורג נפש אמרינן
בני ישראל למעוטי למי שחזיו עבד
וחזיו בן חורין אכל כולו משוחר לא
ממעט ממנו וכן בפרק בנות
כותים (בבא מציעא דף קל: גזי ישראל
ממעטין בניה ואין הנכרים מעטמין
לא) בניה אכל גרים ומשוחחרים לא
ממעטין וכן במנחות צפ׳ שתי מדות
(דף גז: ושם) בני ישראל סומכין
ואין הנכרים סומכין אכל גרים
ומשוחחרים סומכין ובספ״ק דעריבין
(דף סו: גזי ישראל מעריכין ואין
הנכרים מעריכין ושם) כל הני יש
שום דבוי דמרבין גרים ומשוחחרים׃
בבא קטן שהגיע לחינוך. כגון
קטן שאינו ריך ולא מ״א ע״פ
דמתיבתא קמי לה בהדיא דרך השם
להקשות ולתקן דכוחו״פ פ״ק דחגיג׳
(דף ה: ושם) דדריש כל זכור לרבות
הקטנים ופריך והתן חזן ממש
והני והני ומהי דאין דמנין דמנין

סב א מ״י פ״ו מהל' סוכה הל' א טו״ע
 א״ח כ״ח תרמ סעיף ב:
סג ב מ״י שם הל' א סמג
 עשין מב טו״ע א״ח
 ס״י תרלט סעיף א:
סד ג מ״י שם הל' ט
 טו״ע שם סעיף ד:

ההשוה הכתוב אשה לאיש,
לכל עונשין שבהרה.
ומגלי סוכה לכתא,
ואצטריך ס"ד"א תשוב
חביב, ודרישין תשוב ענין
תדורו, מה דירה איש
ואשתו אף סוכה איש
ואשתו חיבין, קמ"ל אשה
מפדור. וס"ד אמר ס"ד"א
ניצל ר"ט ט"ו ט"ז מחג
המנוחות, מה ט"ו דחג
המנוחות נשים חיבונא אף
ט"ז דחג הסוכות נשים
חיבונא, קמ"ל דלא. וקרא
בדכתיב סוכה האורה,
לרבות הגרים. ומדסוכה
והלכתא יום הכפורים
גומשים חיבונא ענינו

קרא, למה לי בהא
ההוא אה אמרש לשל
ההכותב אשה איהא
תושבין שבתורה. ושני
כן אתא קרי לר' חייבנה
לנשים בחוספת עיניו,
והוא בין השמשות של
יום הכיפורים. ד"א הואיל
ומימשה קרי לאיהא תוספת
לשבת, דכתיב כי לא תפס
אשר לא תענה וגו', על
עצמו של יום חייב קרי
לשבת, על תוספת, מעיני
נמי מעינתו לנשים,
קרי' לאהא, לרבות
הנשים האחרות לעיניו.
פסיקא כל קטן שאינו
צריך לאמו קרי' בסוכה.
ונתני נמי לאהא, והתני
כל לרבות קטנים, והתני
נשים ועבדים וקטנים
פטורים. ושני אה דהני
פטורים פטורים, בקטן
שצריך לאמו, אה דהני
פטורים חייבין, בקטן שאינו
צריך לאמו. ואסיקא קטן
צריך [צריך] לאמו, גון
שנפדה אותו אמו מקנתו.
אזי נעמו אותו קרי' פטורים.
אסיקא אמרש קטן פטורים
דאבין קטן שהניע לחינך
מרדכא ור' דמנחם ליה.
אזי הכי כל האהור לאמי
אזי. ואמר' ליה איצור
מביע' ליה לגר שנתניך
בחולו של מדע שחיב
לענות סוכה ולישב
בבה. וכן שגהו.
ולרובקן מביע' להו כל
האזי. ואמרש כל ישראל
אזי. ולישב בסוכה
אזי. ומפרשין דביר ר'
איצור ורבנן למעלה כן.
מנחם כל שבעת המינים
שנעמד אדם סוכתו. קרי'
ש' כל ימים נאום ומצות
אזי. ומעלה בסוכה,
אזי. ופשוט בסוכה
אזי. בסוכה. ארומקא
למנחם (ל' לעיניו) בסוכה
אזי. וכן קרא ומעלה, אבל
נתניו לאהורתי ליטע
בגורא, כל ממלולא
ולא חישנין.

(א) אולי דז"ל למגרס דלא בעי קביעות א"ל סוכה ולעיוני בספרה וכו' ועי' בר"ן דהביא פירוש זה בשם י"מ.

מקפה: **משל לעבד כו'.** כלומר גשמים היורדים בזה קיטון קללה
הם משל לעבד כו' ו**אסף לו קיסוף.** של מים על פניו ובגמרא
[פסג] מפרש מי ספך למי: **גב' ומשכן בצוטה.** סובר למודו ומחשכו
על צוריו לעמוד (ה) הדיינו שמעתה לדאמוראי וסברה של טעמי משנה
וברייתא מה טעם זה חייב זה פטור זה אסור חוה מותר: **מקרי**
ומסני. לקרות שכתב ולשנות משניות הערוכות ושגורות צפה:
במטללה. בצוקה: והנוי. הש"ס דהוא סברה לערוח ולשגן וכן
שמעתה לדאמוראי שאין בזהו אלא מכלל דקדוקי שכן למדיין מתוך
דברי משנה דממנו מלתא למלתא: **זר ממטללה.** אם יראה
למטעבר הוא ומאטער פטור מן הסוכה והאזיר יפה לו להרחיב
דעתו. קא סלקא דעתיה תני היינו משכן: **אם למיגרם כו'.**
כלומר תרי גוויי שינוי הוו למיגרם גמרא הכידרה לו כזר והיינו
שמעתה לריך סוכה והיינו משכן: **לעיוני.** זר ממטללה:
כי
זר פלוני אסור ומותר אבל לעיוני בטעמים זר ממטלה:
מנא

(א) נראה דחסר כאן וז"ל עד
שיגמור סעודתו היה יסן תחת
הסוכה וירדו גשמים וירד אין
מטריחין אותו לעלות עד
שיאמר כו'.

כט:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

מסורת הש"ס

(א) (נעטין לנ), (לח);
(ב) (נע"י חס"י לקמן לא);
(ג) (ד"ה של, א) (לקמן לא);
(ד) (לקמן לב: לו); ממנו
(ה) (לש"י חס"י ושי"י);
(ו) (ש"י מ"י, ו) (בס"א);
(ז) (לחמא לא);
(ח) (נע"י חס"י ושי"י);
(ט) (נע"י חס"י ושי"י);
(י) (נע"י חס"י ושי"י).

תורה אור השלם

1. וענין יירשו ארץ
והתענגו על רב שלום:
ההלים לו יא
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי קנח
ושמחתם לפני
אלהיכם שבועת ימים:
ויקרא כג מ

הגהות הב"ח

(א) (תוס' ד"ה קפסין ומני
וכי' אצל הכה עדיין לא
אסיק אדעתיה);

לעזי רש"י

אישקוב"א. מטאטא.

מובן רש"י

נקטם ראשו. הגבור
שבו, אם נחמך ראש שני
עליו הגבורה מכולן קורא
ראשו (סידור רש"י סי'
רנ"ט). הדר בעיניו מזה
הדורה בעיניו, הואיל
וממנו שם שמים עליו
(לקמן טז).

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פ"ח מהלכות
לולב הלכה א סמך
ענין מד טו"ש א"ח ס"י
תמנע סעיף א:
ב ב מ"י וסמך שם טו"ש
א"ח ס"י תרמה סעיף
ה:
ג ג מ"י וסמך שם טו"ש
א"ח ס"י תמנע סעיף ג:
ד ד מ"י שם הלכה ג סמך
שם טו"ש א"ח ס"י
תרמה סעיף ו:
ה ה מ"י שם הלכה ט
סמך שם טו"ש א"ח
ס"י תמנע סעיף א ג:

רבינו חננאל

ועל ד' דברים ממות בעלי
בתים יורד לטמון, על
עושי שבר שבו, ועל
כובש שבר שבו, ועל
פורק עול מוצאור ונתנו
בצואר חבירו, וגם הורח
כנגד כולן, ופשוטן הן.
הדרן עלך הישן
לולב הגזול והיבש
בר'. ואוקמנא
היבש משום דבעינן הדר
ולוכא. גזול נמי ביום טוב
ראשון כתיב לכם, והאי
לאו שלכם.

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מוחו ועל
שפוסקים צדקה ברבים ואינו נותנין אמר
רב בשביל^(א) ארבעה דברים נכסי בעלי בתים
יוצאין לטמון על כובשי שכר שכיר ועל
עושי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל
צואריהן ונותנין על חביריהן ועל גסות הרוח
וגסות הרוח כנגד כולן אבל בעניים כתיב
יועניים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום:
הדרן עלך הישן

לולב הגזול

לולב הגזול. לולב ק"פ של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צ"י שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלן ולכלן כעני
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרור. מפרש
גמרא [לב:] צניי דקלי: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לב:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שגא צ"י ראשון. דחויזה מדאורייתא: לא שגא צ"י
שני. דלימיה צניילת לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב וייקרא [ב]:
בשגא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

ההשתא הוי ועבדיהו חופיא קני מעיקרא הוי והשתא חופיא והיינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: קפסין ותני לא שגא צ"י ראשון וצ"י שני. משמע דדייק מדקמני סמך ולא מפליג ומימיה
הא אמרינן לקמן (דף לו:) יקב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דצ"י שני כשר כדאמרינן לקמן (דף לו:) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק
ביה ומוקי מתני' צ"י ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאל הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי אצל הכה (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דבש דבש הכי נמי גבי נקב קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף צ"י שני משום הדר
ומייהו בירושלמי משמע קמני דמשום חזוית לא מיפסיל אלף צ"י ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלף צ"י ראשון בלבד תמן אמרינן רובו מזה אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דאמרינן לקמן (דף לו:) גבי חזוית ומייהו אי
יוס ראשון דיוקא על כרחק הדר הוא ולא מיפסיל אלף משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה הכי קפסין ותני
כמו שמואל דשמעין דמוקי מתני' דגזול צ"י ראשון ומכשר צ"י שני אי נמי צרישא דמשנה שייך לדקדק מדתני סמך ולא מפליג
אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג צרישא לא מפליג צרישא ושונה דבריו סמך אף על פי שיש לחלק:

בעינין הדר וצ"י. משמע דפשיטא ליה דענין הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקס אלף צ"י ראשון וכן ולקחתם דממעטין מיניה
חסר דענין לקיחה תמה לא מיפסיל אלף צ"י ראשון כדאמרינן לקמן בפירקא (דף לו:) ר' חנינא מטביל ביה צ"י שני ונפיק
ביה ומימיה מאי שגא זה מזה הא כולהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכס ביום הראשון פרי עץ הדר על משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ביום ראשון עליה קיימי אצל הדר בתריה כתיב אכתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף מ.) ולקמן
בפירקין (דף לו:) דלרצעה מינין שגלולב מעכצין זה את זה דענין לקיחה תמה וצליה פירקין (דף מא:) וצריש לולב וערבה (לקמן ד' מג.)
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלא כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספירתם ואם כן בשאר הימים מיסגי בזמן אחד וצליהה של אחד בשביל כולם לכך נראה
דהיינו טעמא משום דיוס ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש כדאיתא צריש לולב וערבה (לקמן דף מד.) הלכך בעיקר
הלקיחה בגזול ד' מינין ולקחתם לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דאורייתא וכן בהדר משום הדור מזה אלף בחסר ובשאל לא תקון
ובגזול פלוגתא דשמעין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מזה הנאה עצירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שיואל בשאל יואל נמי בגזול:
משום

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג
דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו דלין ואנוהו אלף למחלה ולא מיפסיל בדי
כדמוכח פ"ק (לש"י דף א'): דלמרי רבנן לולב מזה לאוגדו משום שגא

ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מוחו ועל
שפוסקים צדקה ברבים ואינו נותנין אמר
רב בשביל^(א) ארבעה דברים נכסי בעלי בתים
יוצאין לטמון על כובשי שכר שכיר ועל
עושי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל
צואריהן ונותנין על חביריהן ועל גסות הרוח
וגסות הרוח כנגד כולן אבל בעניים כתיב
יועניים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום:
הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב ק"פ של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צ"י שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלן ולכלן כעני
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרור. מפרש
גמרא [לב:] צניי דקלי: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לב:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שגא צ"י ראשון. דחויזה מדאורייתא: לא שגא צ"י
שני. דלימיה צניילת לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב וייקרא [ב]:
בשגא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

לולב הגזול. לולב ק"פ של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צ"י שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלן ולכלן כעני
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרור. מפרש
גמרא [לב:] צניי דקלי: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לב:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שגא צ"י ראשון. דחויזה מדאורייתא: לא שגא צ"י
שני. דלימיה צניילת לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב וייקרא [ב]:
בשגא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

לולב הגזול. לולב ק"פ של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צ"י שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלן ולכלן כעני
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרור. מפרש
גמרא [לב:] צניי דקלי: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לב:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שגא צ"י ראשון. דחויזה מדאורייתא: לא שגא צ"י
שני. דלימיה צניילת לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב וייקרא [ב]:
בשגא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

לולב הגזול. לולב ק"פ של תמרים
והדר מני הדס וערבה
באפי נפשיהו: גזול. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: יבש. דענין
מזה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: של אשירה. אילן שעובדין
אותו ע"י^(א) ובגמרא^(ב) מפרש טעמא: ושל
עיר הנדחת. משום דלשרפה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצו^(ג) ולולב צ"י שיעור ד' טפחים
כלקמן (דף לב:). וכיון דהאי לשרפה
קאי אין שיעור קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא היו הדר:
נפרצו עליו. משדירה ואינם מחזירין
אלא על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א ללו הדר הוא: נפרצו
עליו. מחזירין הן בשדירה אל
שלמעה הן נפרדין לכלן ולכלן כעני
אילן: יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עולין עם השדירה
כשאר לולבין: צניי הר בצרור. מפרש
גמרא [לב:] צניי דקלי: נפרצו. מפרש
מאד ואין עולין עם ארכה של שדירה: כדי לנענע זו. מפרש
גמרא [לב:] שלשה טפחים תהא השדירה כנגד אורכו של הדס וטפח
יותר כדי לנענע דענין נענוע כלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מוליד
ומציא לעזר רוחות רעות וטללים רעים: גב' קפסין וסני.
פסול: לא שגא צ"י ראשון. דחויזה מדאורייתא: לא שגא צ"י
שני. דלימיה צניילת לולב אלף מדרבנן בדיוס הראשון כתיב וייקרא [ב]:
בשגא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזה הוא משום זכר למקדש
בעין הדור מזה: אמאי לא. מהיכא חיתי למיפסליה:
נשאמר

מסורת הש"ס

החליל פרק חמישי סוכה

נא.

עין משפט גר מצוה

א ג א ב מיי פ"ג מהל' כלי
המקדש הללו ג סגנו
עשין קטן:
ד ג מיי שם פ"ג מהל'
אסורין בלא ח"ל:
ה ד מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יג:
ו ה מיי פ"ג מהלכות כלי
המקדש הל' ו סגנו עשין
קטן:
ז ו מיי פ"ח מהלכות לולב
הלכה יג:
ח ז מיי פ"ח מהלכות כלי
המקדש הלכה ו:
ט ח מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יד:

רבינו חננאל

חנני היא, דהנן עברין
פרק שני עבדי כהנים
היו דברי ר' מאיר, ור'
יוסי אומר משפחת בית
הפגרים, ור' חנני בן
אנטיגוס אומר לר' מאי
לאו בהא פליגי דמאן
דאמר עבדים היו, פי'
אלו המכים באבוב, קסבר
עיקר שירה בפה, והלוי
הם משוררים, פי' ואילו
המכים באבוב אף על
פי שהן עבדים הותרו
שהיו אין הסמיכה עליהן,
ומאן דאמר לר' חנני, ור'
מאיר דאמר לר' חנני, ור'
לפיכך לר' חנני, והסברא
דבתי פליגי, אי הכי ר'
יוסי דקתני כשרין היו
מאי קאמר (נ"א): קא
סבר, כר', כמו שהוא
מפורש בערכין פרק שני,
ור' ירמיה אומר מחלוקת
בשיר של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דברי הכל עבודה היא
ודחיא שבת, מיתבי חיל
של בית השואבה דוחה
שבת דברי ר' יוסי בר'
יהודה, והכמים אומרים
אפילו יום טוב אינו דוחה,
תיובתא דרב יוסף תיובתא,
בחילול של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דברי הכל דחי, ואסיקא,
תיובתא דרב יוסף בתרתי
שירה בכלי מאי טעמא,
דכתיב ויעקב עיקר שירה
להעלות העולה (על
המזבח) ויבנת החל
העולה החל שיר ה' וגו',
ומאן דאמר עיקר שירה
בפה מאי טעמא, (דכתיב
ויהי כאחד למחצצרים
ולמשוררים להשמיע קול
אחד, (ב' והכי קאמר,
להעלות העולה החל
שיר ה', בפה, ועל
ידו כלי דוד, לבסומי
קלא, ואידך אמר לך,
אדרבה משוררים (דומיא)
למחצצרים, מה מחצצרים
בכלי אף משוררים בכלי,
מתני' מוצאי יום טוב
הראשון של חג היו יורדין
לעזרת (ישראל) [גוה]
ומתקנין שם תיקון גדול.

(א) חסר כאן ויכל וליק נמי
הא תנני ויאלתר חקווי ונר'
הכי קאמר וכו'.

בתנאי עבדי כהנים היו. משנה היא פרק שני דערין (דף י.
ותימה דהכא מסקין דכ"ע עיקר שירה צפה והתם
קמי רישא דחליל מכה בשמונה ימי החג ואי אפשר בלא שבת וי"ל
דהא מפרש טעם משום דלין שבות במקדש וצירושלמי פרין ומשני

מעלין מדוכן. ראוהו עומד על
הדוכן עם הלויס אין
נריך לצדוק אחריז לא להשיאו מיוחסת
וליתן לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפי דבר זה לא הרגילו עבדים
לעמוד שם כך פירש בקונטרס משמע
שדוה לומר דפליגי דכתיב דמר סבר
אין להעמיד עבדים לדוכן דחיישין
שמה יעלוס ליוחסין ולמעשר ומר סבר
לא חיישין למעשר אלא חיישין
ליוחסין ומר סבר אף ליוחסין לא
חיישין ואין הלשון משמע כן דקאמר
והכא דהא קא מפינני מר סבר הכי
הוה מעשה ומ"ס הכי הוה מעשה
משמע שהמעשר (אין תלוי בהעלאה
אלא העלאה תלויה במעשר) דמר סבר
הכי הוה מעשה שהלויס היו בקיאים
בכלי שיר ומר סבר עבדים היו
בקיאים יותר מן הכל והעמידום ומיהו
פרק שני דערין (דף יא. וספ) משמע
כפירש הקונטרס דגרס והכא במעלין
מדוכן למעשרות וליוחסין קמפינני
ומיהו גס לפי מה שפירשתי שם
יש לישבו:

למחצצרים ולמשוררים. והכא
לא כתיבי כלס
ותלויות לא כלי שיר ניהו שהם
למקצועות התמידין והמקסין כן פירש
בקו' ומי' קרא גופיה כמובן בכלי שיר
דקרא הכי כתיב דכתיבי הימים (ב' ה')
גבי שלמה כאחד למחצצרים ולמשוררים
להשמיע קול אחד להלל ולהודות לה'
וכהנים קול בתלויות ובמלכותם
ובכלי השיר וזהלל לה' כי טוב כי לעולם
חסדו וי"ל דדייק מדחלקם לז' הילוליס
דמעיקרא כתיב גבי שירה צפה
להשמיע קול אחד להלל להודות לה'
ולגמר הכי כתיב גבי כלי השיר וזהלל
לה' שם מיינה דיעקב שירה צפה
וכלי השיר לצסומי קלא:

מבליא מכנסיה כהנים מייניהן.
תימה דלא חשיב נמי
(ט) כמות שגם היא היתה של שש:
שעליהן הלוים עומדין בבתי
שיר. לשמעת בתי
השואבה אצל דוכן לשיר דקרנן אצל
המוצא היה כך פירש בקונ' וצמס'
מדות (פ"ג מ"ו) מן ומיינה לה צמס'
דיומא (דף טו.) ראצ"י אומר מעלה
היתה שם גבוהה אמה ודוכן נמוך
עליה ואותה מעלה היתה צין עזרת
ישראל לעזרת כהנים:

קרא

ה' בפה על ידי כלי דוד מלך ישראל לבסומי קלא ואידך נמי היא כתיב ויהי
כאחד למחצצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצצרים מה
מחצצרים בכלי אף משוררים בכלי: **מתני'** (ב' מי שלא ראה שמתח בית
השואבה לא ראה שמחה מימיו) ובלמוציא יום טוב הראשון של חג ירדו
לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה
ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים
מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל
וספל (מבלאי מכנסיה כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מודליקין
באבוקות

כסנאי. עיקר שיר צפה או בכלי:
במסכת ערכין היא על אחוזה כלי שיר בשעת שיר של קרבן קיימין:
משפחת בית הפגרים ומשפחת בית ציפריא. זה שם המשפחות:
ומאמאוס היו. זה שם מקומם: **ומשיאין לכהונה**. ישראל מיוחסין היו
שנשיהם אלמנות וצנונים ראויות
לינשא לכהנים: **לויס היו**. אצל
ישראלים פסולין לכך: **מעלין מדוכן**.
הראוהו עומד על הדוכן עם הלויס א"ל
למת לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפי דבר זה לא הרגילו להעמיד שם
כי אס לויס כדי שלא יטעו בהם בני
אדם להחזיקם כלויס ואינם לויס: **ומ"ד**
ישראל היו. סבר מדוכן ליוחסין מעלין
שמפי דבר זה לא הרגילו להעמיד
שם עבדים: **אצל לא למעשרות**. שלא
מהרו מלהעמיד שם ישראל: **ומאן**
דאמר עבדים היו. קסבר אין סומכין
על הדוכן מלדכוק אחריז להעלותן
ליוחסין הלכך לא מהרו על כך: **ור'**
ירמיה אמר לו. לעיל [ג]: קאי אפלוגמא
דכתיב יוסי ברבי יהודה ורנן ופליג
דכתיב יוסף: הכי גרסין דכתיב יוסי
סבר שמה יסירה נמי דוחה שבת.
הואיל ושמחת מנוה היא ובחילול אין
איסור מלאכה אלא שבות בעלמא:
פיוצתא דרב יוסף. דלמר מודה ר'
יוסי בשיר של שואבה דלא ידמה:
אצל בשיר של קרבן דוחה לו. האי
לשון קושא ובעיה הוא כלומר חזין
הכא דנשל שואבה פליגי ואיכא למידק
הא בשל קרבן מודו רנן דדמי: **נימא**
הכו פיוצתא דרב יוסף. נמי כהא
דאמר לעיל בשל קרבן פליגי והכא
דייקין דמודו רנן דהוה פיוצתא
בתרתי בשל שואבה הוה מיוצתה
מדרבי יוסי וצול קרבן הוה מיוצתה
מדרבנן: **והוא הדין לקרבן**. ומדרבנן
לא מותרין: **והא קמי מנסיון וחו**
חילוי לו. ל"ג והא עלה קמי אלא
והא קמי: **אלא לאו רנן היא**.
דשמיעין להו דשואבה דלא דחי
וקמינה וזה למעוטי דקרנן אלמא בשל
קרנן מודו: **התל שיר ה'** ופלוטרוס
ועל ידי כלי דוד. אלמא כלי דוד שיר
ה' קרי ליה: **למחצצרים ולמשוררים**.
והכא לא כתיב כלס ותלויות לאו
כלי שיר ניהו שהן למקצועות התמידין
והמקסין: **מתני'** יורדין לעזרת
נשים. כהנים ולויס יורדין מעזרת
ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים
שלמטה הימנה בשופע ההר: **ומסקין**
שם פיקון גדול. מפרש בגמרא [ג]:
וארבעה ספלים של זהב בראשיהן.
בראש כל מנורה ומנורה: **ילדים**.
במזרחים וצדיהם כדי שמן ועוליס כל
אחד צסולמו: **מבלאי מכנסיה כהנים**
ומהמייניהן היו מפקיעין. ממכנסיה
בגדי השדר שהיו משל לצור ומאצנטיהם
השינים מפקיעין קרעין לעשות
פסילות: **שלא היסם מאירה מאור בית**
השואבה. לפי שהמנורות גבוהין
חמשים אמה' והר הצית גבוה
והאורה זורחת בכל העיר וכוכל
מזרחי שהוא לסוף עזרת נשים היה
נמוך כדלמדין בסדר יומא (דף טו.)
והמנורות עולין למעלה הימנה:

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה והאנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

(א) [ג' דמנן, (ב) ערכין
א, (ג) וס' יא, (ד) חמית
כ, (ה) וס' נ, (ו) וס' נמנן,
(ז) נשם ערכין ע"ש,
(ח) שבת כה, יומא
כב, (ט) [נמנן נב],
(י) כ"ח: א"ל: שהמעשה,
במעשה (ט) [נ"ע דלא
הקשו גם מהנפחת ועין
במיי' שהיה דבר זה
במיימה].

תורה אור השלם

1. ויאמר חזקיהו
להעלות העולה להמזבח
ובעת החל העולה החל
שיר ה' והחצצרות ועל
ידו כלי דוד מלך
ישראל:
דברי הימים ב כט כו
2. ויהי כאחד למחצצרים
ולמשוררים להשמיע
קול אחד להלל ולהודות
לה' ובהקריים קול
בחצצרות ובמלכותם
ובכלי השיר וזהלל לה'
כי טוב כי לעולם חסדו
והקריים מלא קצון בית ה'
דברי הימים ב ה יג

הגהות הב"ח

(א) בפשטה אמרו כל מי
שלא ראה שמתח וכו' כדים
של שמן שם מלא:

גלוין הש"ס

גמרא ל"אא החיו
תיובתא דר"י בתרתי.
כעין לו לעיל דף ד' ע"ב
וה"ל:

מוסף רש"י

עבדי כהנים היו. אלוס
המכים בתלוי (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. כהנים היו
טעמא נמנין שישאלים
מיוחסין היו (ספ.) מבלאי
מכנסיה כהנים. ממכנסיה
כהנים הנלווים (שבת)
(כא.) מפקיעין. לשון
קריעה (ויח' כג.) קריעה
ועשין פסילות בשמחת
בית השואבה שהיא צנורה
נשים (שבת כא.).

עין משפט
נר מצוה

י' א טוש"ע א"ח סימן
קכד סעיף ח:
י"א ב מ"י פ"ה מהלכות
מלכים הלכה ז:
י"ב ג מ"י פ"ח מהל' לולב
הלכה יב:

1. רק לא יִרְבֶּה לוֹ
סוּסִים וְלֹא יֵשִׁיב אֶת
הָעַם מִצְרִימָה לְמַעַן
הָרְבוֹת סוּס וְיִי אָמַר לָכֶם
לֹא תִסְפָּן לְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ
הַזֶּה עוֹד: דְּבָרִים יוֹ טוֹ
2. יֵשׂא יְיָ עֲלֶיךָ גּוֹי
מִרְחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ
כְּאִשֶּׁר יִדְּאֶה הַנָּשִׂר גּוֹי
אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לִשְׁנוֹ:

3. הַכֹּל בְּכַתָּב מִיַּד יי
עָלִי הַשְׁפִּיל כָּל מַלְאָכוֹת
הַתְּבִנִית:
דְּבַר הַיָּמִים א כח יט

ובין שהגיע לענות
 אמן הלה מרוב בסוד
 וכל העם מרוב אמן.
 בנכנסות (מנן) מ"ר אמן
 עיניו כ"י ולא אמן
 יתומה, אלא שמע הנכרה
 אלא שמע עיניו אמן,
 והא' קדמיתן בהחליל
 שבאלקסנדריא לא תמנע
 היו מנפין בנכנסות
 כשהגיע עת לענות אמן,
 לאמנא לא שמע וקא ענו,
 הנה מרע דיעי שמע
 עינים אחר הנכרה ועל אלו
 ברכה ס' עינים, אלא שלא
 היו שומעים את הקול
 (דע"ז) (ספ"ו).

תנא בראשונה כשהי
 רואין שמחת בית השואבה
 היו אנשים מבכנים ונשים
 רואות מבאחן, והיו באין
 לידן קלות רבא, והתקינו
 שלש גזוטרואות בעזרה
 כנגד שלש רוחות, להיות
 הנשים רואות לממעה.
 והיו עבדי הכי והכתיב
 הכל בכתב מיד ה' וגו',
 [והאין] רואות אחרי
 כן. אמר רבי יוסף, קרא
 אשכח דורש

נא:

קרא הגבר תקעו והרעיו ותקעו. תימה דמשמע שמקוטע הגבר הולכין לשאוב מים וא"כ היו נפסלין בלילה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף ב.) אלא לענין קידוש ידים ורגלים מקרות הגבר ועד לפרא [אין] פסלה בלילה או לא אכל מי הכיור (עצמו)

ואפי' סילקו מן הכיור אחר קרות הגבר הדר משקע ליה וי"ל דשו"ן היו בתקיעות ובתרועות ובהפיכת פניהם למערב וגם בחזרה לאחר מליו והיה מאיר היום קודם שיגיעו לעזרה ועד שיקדשו בכלי לא הוכשרו ליפסל בלינה כדמתן פרק חטאת העוף ונאמך מעילה (דף י.) גבי נסכים וף על פי שהללוהו היתה מקודשת מכל מקום אלא כלי שרת מחדשין בחזו אלא בפנים:

וַהֲרִיז בָּהֶם עֲלֵי קַתְרָאוֹת שֶׁל זָהָב
בְּגֵד עֲלֵי זָקֵנִים. (ו) פִּירוֹשׁ
סְנֵהדְרִין מִימֵהּ הָאֵל דְּמִנְן פְּרָק קִמָּא
סְנֵהדְרִין (ד. ק. ו) וְסֵם סְנֵהדְרִין
גְּדוּלָּה הֵימֶה שֶׁל שְׂצֵעִים וְאַחַד רִבִּי
יְהוּדָה אָמַר שְׂצֵעִים וְאִי"כ ה"ל לְעִשּׂוֹת
רַק שְׂצֵעִים קַתְרָאוֹת] וּמִתּוֹךְ כֵּן
נִרְרֵךְ לְפָרֶשׁ אֲשֶׁמֶה קַתְרָא הֵימֶה
לְמוֹפְלָא שְׂצֵד"ל וְלֹא הִיָּה מִן הַחֲשָׁבוֹן
וְדִלִּי לֹא הִי קִשְׁא דְרִבִּי יְהוּדָה
אֲדַרְבֵּי יְהוּדָה:

וכיון

באבקות של אור שבידיהן ואומרים לפניהם
דברי שירות ותושבחות והללים בכנורות
ובנבלים ובמצלחים ובחצוצרות ובכלי שיר
בלא מספר על חמש עשרה מעלות היודרות
מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה
(מעלות) שבתהלים שעליהן ליום עומדין
בכלי שיר ואומרים שירה ועמדו שני כהנים
בשער העליון שיורד מעזרת ישראל לעזרת
נשים ושני חצוצרות בידיהן קרא הגבר תקעו
והריעו ותקעו הגיעו למעלה עשירית תקעו
והריעו ותקעו [א] הגיעו לעזרה תקעו והריעו
ותקעו [ב] הגיעו לקרקע [ג] תקעו והריעו ותקעו
היו תוקעין והולכין עד שמגיעין לשער
היוצא ממזרח הגיעו לשער היוצא ממזרח
הפכו פניהן ממזרח למערב ואמרו אבותינו
שהיו במקום הזה אחוריהם אל ההיכל לפניהם
קדמה ומשתחיים קדמה לשמש ואנו ליה
עינינו ר' יהודה אומר היו שונין ואומרין אנו
ליה וליה עינינו: **נמ'** ת"ר מי שלא ראה
שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו

תה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה
מפואר מעולם מאי היא אמר אביי ואיתימא
במאי בניה^א אמר (רבא) באבני שישא
שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל
בר למשעיין בדרכא אמרו ליה רבנן שבקיה
ותא דימא תניא^ב רבי יהודה אומר מי שלא
ראה של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו
ל פנים מסמיו^ג פעמים שהיו בה^ד (ששים)
ויוצאי מצרים והיו בה ע"א קתדראות של זהב
כל אחת ואחת אינסוף פחותה מעשרים ואחד
באמצעותיה וחזון הכנסת עומד עליה והסודרין
שללה מנוף בסודר וכל העם עונין אמר ולא היו
עצמן וכספין בפני עצמן ונפתחין בפני עצמן
פנני עצמן וכשעני נכנס שם היה מכיר בעל
ננסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אביי וכולהו
דן מ"ט איענשו משום דעברי אהאי קרא ילא
ואינהו הדור אתו כי אתא אשכחינהו דהוו
מרחוק אמר מכדי ההוא גברא בעי למתי
קא ואתי ספינתא בחמושא יומי נפל עליהו
כו': מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר
תה בראשונה והקיפוה גזוזטרא והתקינן
ואנשים מלמטה תנו רבנן^ה בראשונה היו
והיו באים לידי קלות ראש התקינן שיהו
מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש
מלמעלה ואנשים מלמטה עביד הכי
עלי השכיל אמר רב^ו קרא אשכחו ודרוש

וספדה

היו יבולין כולן לשמוע קולו: והבין כספין. כורפס זה זורפס
נשכר להם למלאכתם: ההוא גברא הוה. עליו נאמר מקרא
נשים בראשונה ולא היו זיוין ויאלץ מן הכתלים: והקיפוא
זו חוטרתא לוחין שקורין בלניק כדי שיהו נשים עומדות
בכל שנה: מצפנים. צעורת נשים: מבחור. ברחבה ש
פיר. גבי דוד המלך כשאוה את שלמה על מדת הבית וביניו:
ומתן הנביא: קרא אשכנז. שרץ להבדיל אנשים מנשים ולע

תם כלפי מעלה ומקבלין אותם ויש
בזכות או בשמונה חזק וזו ומקבל זו
חוס. מפרש בגמרא [גג]: ט"ו מעלות.
ורוחב המעלה חזי אמה ורומה חזי

הנהיגו יום אחד בלילה שבו יכלו
העובדים להישקט וללכת לישון
(מ"ב) ובספר יומא (דף ע"ב)
הלוי' עומדין ונכלין שיר. לשמחת
בית השואבה אכל דוכן לשיר הקרבן
אכל המזבח היה: סקעו ודריעו.
זה סימן לילך למלאות המים לניסוך
מן השילוח: סקעו לעזרה. לקרקע
עזרת נשים: סקעו ודריעו וסקעו.
ובראש השנה (דף ע"ב) יליף בכל
אחד פשוטה לפניו ופשוטה
לאחריה ותרועה בראשנה: והיו
סוקעין והולכין. צאלו שלש אחרונות

מאיריבין עד שמגיעין לשער היוֹאֵל
מְעוֹרֵת נָשִׁים לְהָר הַבַּיִת לְשִׁפּוֹלוֹ
לְמוֹרָא. וְהַשְׁעָר הַהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד
שַׁעַר שְׁמֹעֲרָה יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵת נָשִׁים
וְיֹרְדִין מִמֶּנּוּ מְעוֹרֵת וְכַשֵּׁי הָיָה נִכְסִין
לְמַקְדָּשׁ הַיּוֹלֵךְן מִמֹּרָא לְמַעֲרָב
דְּרֵךְ עֵלְיָהוּ: **הַפָּסוּ פְּתִיחָא:** לְמַעֲרָב
לְגַד הַעוֹרֹת הַיְהוּדִים לֹמֵר דְּבַר הַזֶּה:
אֲבוֹסֵינוּ. בַּבַּיִת הָרָאשׁוֹן הָיוּ כּוֹפְרִין

(ח): שוֹנֵן אוֹתָהּ. כּוֹפֵלִין אוֹתָהּ
אֵל הַיֵּכֶל ה' וּגו' פֶּסוּק הוּא בִּיחְזֻקֶאֱל
וְלֹא הָיוּ פָנִיהֶם לְבֵית אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם

כדמפרס חנו יהי ויהי ענינו:
 גב' מאי היא. אחי מן הבנים
 על שלמה או של נחמיה בן חכיה
 או של הורדוס שסמרו ונבאו:
 [שייטא] שיש צבוע לא לבן ולא
 שחור אלא בעין ירוק. בלע"ז צי"ש:
 [ומרמזא] שיש לבן: כוחא.
 שישא צבוע ככחול: אפינן שפא.
 שורה של צבים נכנסה ושורה ויזאה:
 דמיון כדוואס דימא. כגלי מין
 בלע"ז צי"ש: אפינן דמיון ויזאה מין

והעניינים המתחלפות בהם שטועות וגוראות כאלו גלי הים הם נמים ונעים: דיפלוסטון. לשון יונית דיו שנים פלו לשון שרים כמו מטטרפולין וכמו דיפולין מרומי דפננית (דף יח) סטון לשון סטיו שני סטיון: סטיו. כפול ליישית שרים שם אלכסגדריא ששלכו שם יוחנן בן קרח וצרי החיילנים לאחר חורבן בית ראשון וצרי ירמיה ונחישצו שם ואף על פי שעלה שם

נבדדנער ווארציי אט מאַרס ונהרג
מישראל שלבו שם כמו שנמצא
עליה ירמיה (מז) עלו צביה שם
לגולה ועשר עד שהחריס
אלכסנדרוס: **בסליק**. פלטרין
גבוהים נקראים בסלקאות: **כנגד**
שטנים ואחד וקיים. שששו להם
סנהדרין: כדרי והב (י) גרסין: **צימה**.
כעין אלמימבר"א שלנו: **און הכנסה**
שמש הצבור: **וענות חולן**. שהיה

9: **נפחים.** חרשי ברזל: **טרפסים.** חרשי
 זה וגזרת מלך היא להחריבה: **ודלי**
והוטרט. נתנו זמין צבתלים בולטין מן
 ס בשמחת בית השואבה ורואות חזה
 הר הציט ובחול: **היזי עבדי הכי.**
כל צבסח מיד ה' עלי השביל. כל מלאכת
 ת גדר בישראל שלא יבאו לידי קלקול:
 וספדה

[illegible]

(ה) גמרא כנגד שצעים
ואחד זקנים כל אחת כ"ל
ומינות של סנהדרי גדולה
נמחק: (ז) תום' ד"ה והיו
זה וכו' זקנים שעשו
להם סנהדרין:

גמרא ומדרשים. עין ע"ז
דף יז ע"ב תוספות ד"ה
רבן:

[א] במשנה (הגיעו לעזרה תקעו והגיעו ותקעו) מא"מ: **[ב]** שם הגיעו לקרקע. נ"צ העזרה: **[ג]** גמ' סטיו לפנים מסטיו והיו זה כו'. כ"ל: **[ד]** שם ריצוא. רשום עליו קו למחקו: **[ה]** שם (אלכסנדרוס מוקדן) מא"מ ונ"צ טרריוס:

רנשבורג
[א] גמרא קטלינהו
אלכסנדרוס מוקדן. י"ג
עיין הקדמת אברבנאל ל'ס'
מליכס שמחך מלת מוקדן
וציאר שם בראיה ברורה
שאלכסנדרוס הוא לא היה
אלכסנדר מוקדן שהיה
בתחלת צית שני ואלכסנדר
הזה קיסר היה ק"ג שנה

בי"ש. (שיש) אפור-חום.
אלמינבר"א
(אלמינבר"א). בימה
(באמצע בית הכנסת).
בלנ"ק (פלנקי"ש).
קרשים.

מסורת הש"ס

כדכתיב (בראשית ד) אז הוול וגו'.
הן ימי אכלו של מתושלח: לכולהו
יותר מצנה של מרתח: צנה של מ
של חזירתה ודרך נושאי משאוי לר
פר קרב כ"ד משום צרוז עם הד
לוג: כנש ומרובע. הכנש היה משפע